

Møte tysdag den 16. november kl. 13.45

President: J o r u n n R i n g s t a d

D a g s o r d e n (nr. 5):

1. Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover (Innst. O. nr. 8 (1999-2000), jf. Ot.prp. nr. 46 (1998-1999))
2. Innstilling frå kommunalkomiteen om lov om endringer i lov av 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (utdanningspermisjon) (Innst. O. nr. 7 (1999-2000), jf. Ot.prp. nr. 68 (1998-1999))
3. Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i lov av 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (arbeidsmiljøloven) (Innst. O. nr. 5 (1999-2000), jf. Ot.prp. nr. 77 (1998-1999))
4. Referat

Val av setjepresident

Presidenten: Presidenten vil gjere framlegg om at det blir valt ein setjepresident for Odelstingets møte i dag – og ser det som vedteke.

Presidenten ber om forslag på setjepresident.

Jørgen Holte (Sp): Eg vil tillate meg å føreslå Anne Enger Lahnstein.

Presidenten: Anne Enger Lahnstein er føreslegen som setjepresident. – Andre framlegg ligg ikkje føre, og Anne Enger Lahnstein er samrøystes vald som setjepresident for dagens møte.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa la fram 8 kgl. proposisjonar (sjå under Referat).

S a k n r . 1

Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover

(Innst. O. nr. 8 (1999-2000), jf. Ot.prp. nr. 46 (1998-1999))

Presidenten: Etter ynske frå sosialkomiteen vil presidenten føreslå at debatten blir avgrensa til 1 time og 15 minutt, og at taletida blir fordelt slik på gruppene:

Arbeidarpartiet 25 minutt, Framstegspartiet 10 minutt, Kristeleg Folkeparti 10 minutt, Høgre 10 minutt, Senterpartiet 5 minutt, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Venstre 5 minutt og representanten Steinar Bastesen 5 minutt.

Vidare vil presidenten føreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Dette er vedteke.

Britt Hildeng (A) (ordfører for saken): Det foreligger en innstilling om diverse endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover, til sammen over 20 endringer. Innstillingen fra komiteen er enstemmig på de fleste områder, og bare i forbindelse med tre av de over 20 forslagene er det gitt uttrykk for avvikende synspunkter.

I stor utstrekning innebærer de fremlagte forslagene en presisering av gjeldende rett slik at lovtekst og praksis blir overensstemmende, og det dreier seg om presiseringer i lovteksten der lovteksten i større eller mindre grad kan ha innbudt til misforståelser. De nevnte endringene er således ment å forebygge slike misforståelser.

Som nevnt er det bare tre lovendringsforslag som har avstedkommet noe uenighet i komiteen. Det ene er spørsmålet om gavepensjon fra arbeidsgiver skal regnes som inntekt ved inntektsprøving av forsørgertillegg. Flertallet deler her departementets oppfatning om at gavepensjoner også etter gjeldende rett står i samme stilling som andre pensjoner. Men siden problemstillingen er reist, og for at det ikke skal kunne være noen tvil om denne forståelsen, mener flertallet at det bør klargjøres i lovteksten, slik det er foreslått fra Regjeringens side.

Det andre punktet det foreligger uenighet om i komiteen, er forslaget om at også samboere som mottar pensjon eller overgangsstonad fra folketrygden, eller avtaletestet pensjon, skal gi trygdekantoret melding om samboerskap. Hensikten med en slik presisering er å skape ens regler i folketrygden for alle samboere. Nå er det slik at regler knyttet til samboerskap generelt er til dels uoversiktlige, noe som bl.a. kommer til uttrykk i Samboerutvalgets innstilling, som nå er på høring. Flertallet legger til grunn at en i forbindelse med behandlingen av denne innstillingen også vil få nødvendige avklaringer og grenseoppinger i ulike sammenhenger. Flertallet mener imidlertid at det ikke er hensiktsmessig å utsette oppklaringer som er åpenbare allerede nå, og støtter derfor Regjeringens forslag.

Det siste punktet av uenighet er knyttet til spørsmålet om inntektsprøving av alderspensjon ved inntekt i utlandet. Etter folketrygdloven § 19-6 andre ledd skal alderspensjon mellom 67 og 70 år reduseres på grunnlag av inntekt som er pensjonsgivende i folketrygden. Det har vært reist spørsmål og tvil om bestemmelsen gir hjemmel for å ta arbeidsinntekt i utlandet med i inntektsgrunnlaget for denne inntektsprøvingen. Når Regjeringen foreslår at dette skal presiseres i lovteksten, slutter flertallet seg til dette og viser til at det både er gjeldende praksis og i overensstemmelse med lovens intensjon for øvrig.

Som sagt er det en omfattende proposisjon, mange endringer, men de er av en slik karakter at komiteens flertall har gitt sin tilslutning til alle de foreslåtte endringene.

Harald T. Nesvik (Frp): Fremskrittspartiet støtter i det vesentligste de lovjusteringer og lovendringer som er gjort i foreliggende innstilling, men Fremskrittspartiet vil stemme mot enkelte forslag i innstillingen av prinsipielle grunner.

Når det gjelder folketrygdloven § 3-26, gavepensjon fra arbeidsgiver, som nå foreslås tatt med i inntektsgrunn-

laget for inntektsprøving av forsørgertillegg, kan Fremskrittspartiet ikke støtte dette punktet. Jeg vil i denne sammenhengen vise til at Fremskrittspartiet i Dokument nr. 8:16 for 1991-92 fremmet forslag om at pensjonsforsikringer eksempelvis skulle holdes utenfor ved beregning av inntektsgrunnlaget for inntektsprøving av forsørgertillegget. Det er fortsatt Fremskrittspartiets oppfatning at gavepensjon fra arbeidsgiver tilsvarer pensjonsforsikring, slik det er omtalt i Dokument nr. 8:16. På denne bakgrunn vil ikke Fremskrittspartiet støtte forslaget om at gavepensjon skal tas med i inntektsgrunnlaget ved inntektsprøving av forsørgertillegget.

Når det gjelder § 25-4, opplysningsplikt for samboere som har bodd sammen i 12 av de siste 18 månedene, kan Fremskrittspartiet heller ikke støtte forslaget i proposisjonen. Fremskrittspartiet er av den mening at det ikke er riktig å pålegge samboere i denne forstand opplysningsplikt til trygdeetaten. Samboere, etter det begrep som er omtalt i proposisjonen, kan inneholde mange typer forhold som ikke er regulert i trygdelovene. To enkeltstående mennesker som av ulike grunner har valgt å dele husvære, kan ikke uten videre betraktes som samboere i lovens forstand, og hvordan enkeltmennesker velger å bo, er, slik Fremskrittspartiet ser det, samfunnet uvedkommende. Fremskrittspartiet kan ikke akseptere den definisjon av samboere som er benyttet i lov om folketrygd, hvor det står:

«To personer som bor i samme hus, regnes som samboerpar selv om de bor i hver sin del av huset.»

En slik samboerdefinisjon vil etter Fremskrittspartiets mening også kunne omfatte søskenpar, venner som deler et husvære av økonomiske grunner, studenter som velger å bo sammen under studietiden, og en rekke andre forhold som ikke er regulert av lov om folketrygd, og som således er trygdeverket uvedkommende.

Fremskrittspartiet har imidlertid, sammen med Sosialistisk Venstreparti, et forslag i innstillingen med følgende ordlyd:

«Stortinget ber Regjeringa fremme et helhetlig forslag til vurdering av samboere og samboerdefinisjoner, slik at man slipper ulike samboerdefinisjoner på ulike områder innen norsk lovverk, og at disse får utilsiktede konsekvenser.»

Når det gjelder inntektsprøving av alderspensjon ved inntekt i utlandet, § 19-6, kan Fremskrittspartiet ikke støtte innstillingen og vil stemme imot. Fremskrittspartiet har merket seg at lovendringen gjøres for å slå fast nåværende praksis og for å unngå misforståelser i framtiden.

I nåværende folketrygdlov § 19-6 andre ledd anføres det at alderspensjon mellom 67 og 70 år skal reduseres på grunnlag av inntekt som er pensjonsgivende i folketrygden. Fremskrittspartiet mener at det er disse prinsippene som må fastholdes, og at inntekt opptjent i utlandet, som ikke er pensjonsgivende, heller ikke skal medregnes i inntektsgrunnlaget.

Presidenten: Presidenten vil spørje om representanten Nesvik vil ta opp forslaget.

Harald T. Nesvik (Frp): Ja, jeg tar herved opp forslaget fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Då har representanten Harald T. Nesvik teke opp det forslaget som han refererte til.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF): Kristelig Folkeparti synes det er positivt at Regjeringen legger frem forslag til endringer i folketrygden og i enkelte andre lover, slik at lovene blir forenklet og mer klargjørende.

En forsøksordning med forhåndsbetaling av egenandeler for helsetjenester er en god mulighet for å forenkle trygdeetatens saksbehandling. For personer som vet at de vil nå opp til egenandelstaket som utløser frikort, vil ordningen ha praktiske konsekvenser. De slipper å passe på at egenandelen for f.eks. legehjelp, laboratorieprøver, røntgen, viktige legemidler eller spesielt medisinsk utstyr blir påført i kvitteringskortet. I tillegg slipper de å ta vare på løse kvitteringer eller å gå på trygdekontoret for å få frikort når egenandelstaket er nådd. Forsøksordningen vil bli prøvd ut i tre-fire kommuner inkludert en bykommune. Kristelig Folkeparti er enig i at medlemmer av den aktuelle kommune selv må velge om de vil være med i prøveordningen frivillig eller fortsette dagens praksis.

Mange pårørende sliter med tungt omsorgsarbeid for pleietrengende familiemedlemmer. Fra 1. januar 1992 er det gitt tre pensjonspoeng pr. år til disse. Dette har ført til at flere omsorgspersoner vil få bedre pensjonsrettigheter i fremtiden. Vilkåret om at omsorgsarbeidet må ha pågått i minst halve kalenderåret, virker urimelig dersom langvarig omsorgsarbeid blir avbrutt på grunn av flytting til institusjon eller dødsfall. Eldre som har pleiet ektefelle eller foreldre, vil ha kort tid igjen av sine yrkesaktive år, og det kan være vanskelig å få seg et arbeid like etter at pleieforholdet blir avsluttet. Kristelig Folkeparti støtter departementets forslag om unntak fra kravet om seks måneders omsorgsarbeid pr. kalenderår ved avslutning av langvarig omsorgsarbeid.

Punkt 4 omhandler selvstendig næringsdrivende som har fått redusert inntekt på grunn av sykdom i en tid før uføretidspunktet, og som i dag vil få lagt til grunn en lavere gjenværende inntektsevne enn om vedkommende ikke hadde vært syk før uføretidspunktet.

Det er positivt at departementet foreslår at dersom sykdommen har redusert inntektsevnen gradvis over flere år, blir det tatt utgangspunkt i gjennomsnittlig inntekt for de tre siste kalenderår før sykdommen oppstod. En tilsvarende regel gjelder alt for arbeidstakere. Tidspunktet da sykdommen oppstod blir vektlagt mer enn uføretidspunktet ved fastsettelse av inntektsnivået.

I proposisjonen presiseres det at gavepensjon fra arbeidsgiver skal regnes som inntekt og være med i grunnlaget for inntektsprøving av forsørgertillegget. Kristelig Folkeparti mener at gavepensjon står i samme stilling som andre pensjoner, og er uenig med Fremskrittspartiet som sidestiller gavepensjon fra arbeidsgiver med pensjonsforsikringen, som bør holdes utenfor ved beregning av inntektsgrunnlaget for inntektsprøving av forsørgertillegget.

Komiteens behandling av punkt 13 i proposisjonen om opplysningsplikt for samboere som har bodd sammen i 12 av de siste 18 månedene, viser at det er behov for en begrepsavklaring om definisjonen av samboere.

Jeg skal ikke gjenta alle forslagene til endring, da saksordføreren har gått gjennom disse på en grei måte og vist til stor enighet i komiteen.

Det har vært reist tvil om hvorvidt også arbeidsinntekt i utlandet skal tas med i inntektsgrunnlaget for inntektsprøving av alderspensjon mellom 67 og 70 år. Etter folketrygdløven § 19-6 andre ledd skal alderspensjon mellom 67 og 70 år reduseres på grunnlag av inntekter som er pensjonsgivende i folketrygden. Det er positivt at eldre bruker sin erfaring og kompetanse på noe arbeid ved siden av alderspensjonen. Men det blir feil dersom eldre får redusert pensjonen med 40 pst. av den delen av slik inntekt som overstiger 1 G dersom arbeidet er utført i Norge. Utfører pensjonisten det samme arbeidet f.eks. i Sverige, blir det ingen reduksjon i alderspensjonen. Kristelig Folkeparti støtter presiseringen i folketrygden som likestiller disse eksemplene, og som har vært gjeldende praksis over lang tid.

Olav Gunnar Ballo (SV): Med få unntak står komiteen stort sett samlet om alle lovforslagene. Ett unntak er for SVs del § 25-4 første ledd nytt andre punktum, som vi ønsker å stemme imot. Punktet lyder:

«Også samboere som har bodd sammen i 12 av de siste 18 månedene, har plikt til å gi trygdekontoret melding om samboerskapet når de mottar pensjon eller overgangsstonad fra folketrygden, eller avtalefestet pensjon som nevnt i § 3-19.»

Grunnen til at SV ønsker å gå imot det, er at inntekts- og levekårsundersøkelser har vist at mange enslige forsørgere har lave inntekter i tillegg til at de er alene om omsorgen, og at de har anstrengt økonomi. Det gjelder særlig enslige forsørgere som har overgangsstonad, men ikke arbeidsinntekt.

SV vil påpeke at en ordning med opplysningsplikt for samboere som har bodd sammen i 12 av de siste 18 månedene, vil kunne ramme enslige forsørgere midt i et utdanningsløp som de ikke vil ha mulighet til å fullføre uten stonad.

Utdanningsstonaden er ment som en hjelp til selvhjelp, og skal bidra til å bedre enslige forsørgeres utdanning, og med det også deres økonomiske situasjon. SV mener at den endringen som her er foreslått, vil få utilsiktede konsekvenser som rammer økonomisk svake og svekker dem ytterligere. Før det er gjort et arbeid av regjering og storting for å se helhetlig på samboerdefinisjoner og regelverk, som konsekvens av Samboerutvalgets innstilling som ble levert i 1999, ønsker ikke SV å støtte endringen av folketrygdløven § 25-4. Vi ønsker også i likhet med Fremskrittspartiet å få en definisjon av begrepet samboer, slik det fremgår av forslaget.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Som det går fram av namnet på proposisjonen, inneheld proposisjonen lovforslag som tek sikte på å forenkla og klargjera

lovverket. Endringane har ikkje særlege økonomiske konsekvensar, men mange tvilsspørsmål blir avklarte gjennom desse lovforslaga, og eg vil berre kommentera nokre få punkt.

Forsøk med betaling på førehand av eigendelar for helsetenester er eit positivt tiltak som kan forenkla sakshandsaminga i trygdeetaten. Ordninga er frivillig, og folk i dei aktuelle kommunane kan sjølv velja om dei vil gå inn på prøveordninga eller ikkje. Slike forsøk vil gi ei nyttig erfaring og klarleggja behov og verknader både for trygdekontor, brukarar og behandlarar. Og eg er tilfreds med at komiteen gir si tilslutning til forsøket.

Når det gjeld pensjonspoeng for ulønt omsorgsarbeid, blir det no ei betre og meir rettferdig ordning ved at ein gjer unntak frå kravet om seks månader omsorgsarbeid pr. kalenderår ved avslutning av langvarig omsorgsarbeid. Forslaget er ei oppfølging av ei side ved regelverket som stortingsrepresentant Annelise Høegh tidlegare har teke opp. Eg er glad for at familiepleiarar no skal få med seg pensjonspoeng òg for den siste tida dei pleier sine næraste. Det kan vera vanskeleg å omstilla seg når eit langvarig omsorgsarbeid blir avbrote ved opphald i institusjon eller ved dødsfall. Regjeringa fylgjer i utjamningsmeldinga opp med ytterlegare forslag for å betra situasjonen for enkeltpersonar innafør denne gruppa.

Sjølvstendig næringsdrivande som har hatt reduserte inntekter på grunn av sjukdom før uføretidspunktet, skal få lagt til grunn innteksevna vedkomande hadde før uføretidspunktet. Dette er rimeleg. Dersom sjukdomen har redusert inntektsevna gradvis over fleire år, blir det etter forslaget tatt utgangspunkt i gjennomsnittleg inntekt for dei tre siste kalenderåra før sjukdomen tok til.

Regjeringa vil seinare følgja opp innstillinga i NOU 1999: 25 Samboerne og samfunnet, som no er på høyring. Når det gjeld trygderettar, er det viktig at ein får klare, enkle reglar utan store kontrollproblem. Vi vil koma tilbake til Stortinget med nærmare definisjonar i folketrygda av omgrepet sambuarar, slik fleirtalet ber om.

Endringane i trygderettslova som er foreslåtte, er m.a. oppheving av ordninga med at Trygderetten ikkje kan prøva det faktiske grunnlaget for trygdeetaten sine avgjerder. Eg ynskjer òg å innføra kjønnsnøytrale omgrep, og registerer med glede at komiteen er tilfreds med at Trygderetten sin formann heretter er «Trygderettens leder». Forslaga inneber elles ei forenkling og oppdatering som eg synest det er greitt å få gjennomført.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (Frp): Sosialministeren var i avslutningen av innlegget sitt, slik jeg forstod henne, inne på at man vil komme tilbake til det som har med samboerdefinisjonen å gjøre. Da kunne det være spennende å høre om Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene vil gå inn for det forslaget som Fremskrittspartiet og SV har fremmet i innstillingen. For det er et problem at vi har vedtatt en rekke forskjellige lover, bl.a. nå i vår, som gir samboere en rekke rettigheter, og så har vi innenfor lovverket fle-

re forskjellige definisjoner på samboere. Jeg regner med at den definisjonen som ligger til grunn i denne saken, ikke vil gjelde bl.a. innenfor helsevesenet, når det gjelder det som har med behandling å gjøre, hvilke rettigheter samboere har i forhold til gifte og den biten. Så jeg vil bare be sosialministeren bekrefte at man vil sørge for at det kommer en slik sak, og spørre om sosialministeren også vil sørge for at dette forslaget fra Fremskrittspartiet og SV nå får flertall. For slik jeg forstod sosialministeren, var det det hun sa i avslutningen av innlegget sitt.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Over tid har uttrykket sambuarskap endra seg. Det er det som gjer at det i dag er ulik tolking og ulik oppfølging i forhold til ulike ordningar. Det er òg det som gjer at det har vore eit eige offentleg utval i arbeid, som både har sett på definisjonar og dei ordningane og det regelverket som er i dag, og som har foreslått endringar. Dersom det i det forslaget som her er fremja, ikkje ligg noko meir enn at det som no er viktig, er å få til heilskaplege definisjonar og beskrivingar i dei ulike lovverk som inneber at det er den same definisjonen, og også at det ikkje vil få utilsikta verknader, så er det brei semje mellom dei som står bak mindretalsforslaget, dei som står bak fleirtalsforslaget, og det Regjeringa på førehand har annonsert. Eg vil koma tilbake med konkrete forslag på mitt område, like- som andre statsrådar vil levera sine innspel til ei samla handtering frå Regjeringa si side av desse spørsmåla og av oppfølginga av Sambuarutvalet si innstilling. Men la meg seia at den tolkinga som Framstegspartiet i dag har av det som er foreslått frå Regjeringa, er eg ueinig i. Det er unødvendig å tolka Regjeringa sitt forslag i dag slik Framstegspartiet gjer i sin merknad.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om replikk
Fleire har heller ikkje bede om ordet til sak nr. 1.
(Votering, sjå side 54)

S a k n r . 2

Innstilling frå kommunalkomiteen om lov om endringer i lov av 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (utdanningspermisjon) (Innst. O. nr. 7 (1999-2000), jf. Ot.prp. nr. 68 (1998-1999))

Presidenten: Etter ynske frå kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at debatten vert avgrensa til 1 time og 15 minutt, og at taletida vert fordelt slik på gruppene:

Arbeidarpartiet 25 minutt, Framstegspartiet 10 minutt, Kristeleg Folkeparti 10 minutt, Høgre 10 minutt, Senterpartiet 5 minutt, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Venstre 5 minutt og representanten Bastesen 5 minutt.

Vidare vil presidenten foreslå at det vert gjeve høve til replikkordskifte på inntil tre replikkar med svar etter innlegg av hovudtalarane frå kvar partigruppe og etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa.

Vidare vert det foreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Lodve Solholm (Frp) (ordførar for saka): Dette er ei sak som til ein viss grad er ei oppfølging av eit vedtak som vart gjort i Stortinget den 29. februar 1996, der Stortinget bad Regjeringa om å legge fram ei stortingsmelding om ei livslang læringsreform. Forslaget er bygt på ei NOU-utgreiing, 1997:25 Ny kompetanse.

Det er ei stor og viktig reform vi i dag er invitert til å gjere vedtak om. Eg er derfor glad for å kunne seie at det er ein samla komite som i det store og heile står bak innstillinga. Komiteen er einig om å lovfeste retten til permisjon for utdanning, både heil- og delvis permisjon. Vi er også einige om at denne lova ikkje må bli eit hinder slik at eksisterande ordningar som partane i arbeidslivet har forhandla seg fram til, ikkje lenger skal kunne følgjast opp. Eg skal kome tilbake til det seinare.

Det er veldig få ting komiteen er ueinig om. Det som er interessant, er at alle høyringsinstansane stort sett har gitt positive tilbakemeldingar når det gjeld dette lovfor- slaget. Dei ser behovet for ein lovfesta rett til permisjon for utdanning. Det som også er viktig, er at denne lovpro- posisjonen legg opp til at hovudformålet er at ein skal auke kompetansen i næringslivet, ved at ein no også kan få moglegheit til vidareutdanning.

Det er klart at det er visse forskrifter som må inn her for å regulere denne permisjonsretten, slik at den ikkje legg hinder i vegen for bedriftenes daglege drift og van- lege personalpolitikk. Det som også er viktig å få med, er at det ikkje må bli slik at det nødvendigvis går ut over dei minste bedriftene.

Ein samla komite meiner at kompetansekravet skal ligge der, men vi ser også behovet for at enkelte arbeids- takarar kan få gjere ferdig ei grunn- og vidareutdanning som dei kanskje ikkje har fått høve til tidlegare.

Ueinigheitene går meir på lærlingordningane og dei mellombels tilsette. Likevel er det viktig å peike på at komiteen liksom departementet meiner at arbeidstakara- ne må ha moglegheit til å ta fleire utdanningspermissjo- nar i løpet av sin yrkesaktive karriere. Komiteen er også einig med departementet i at hovudregelen bør vere at arbeidstakaren ikkje skal ha rett til ny utdanningspermi- sjon før det har gått minst eitt år sidan den førre permi- sjonen tok til og det har gått dobbelt så lang tid som den førre permisjonen varte. Komiteen meiner likevel at ut- danningspermisjon for kurs av kortare lengd må vere unntatt frå hovudregelen, slik at dette ikkje er til hinder for allereie framforhandla forhold i arbeidslivet. Derfor peikar vi på at for dei fleste yrkesgrupper med grunnut- danning frå universitet, vitskapleg høgskule og/eller høgskular er trongen for yrkesretta kurs av vidareut- dannande karakter nokså snarleg etter grunnutdanninga og starten i arbeidslivet. For ein del av desse gruppene er det dessutan aktuelt å starte på ei formalisert spesi- alisering gjennom ein kombinasjon av rettleiing i arbeid og mange kurs av kortare lengd. Ein må rekne med at rela-

tiwt mange vil skifte tenestestad for å få teljande teneste for spesialiseringa.

Komiteen legg vekt på at innføringa av ein lovfesta permisjonsrett, basert på krav om at arbeidstakaren skal ha vore i arbeidslivet i minst tre år og tilsett hjå arbeidsgivaren dei siste to åra, ikkje må legge hinder i vegen for å halde oppe og vidareutvikle det mønsteret for etter- og vidareutdanning som blir praktisert for ymse yrkesgrupper.

Det er litt ueinigheit i komiteen når det gjeld akkurat dette med kor mange år ein skal ha vore ute i yrkesaktivt liv før ein kan få ta ut full permisjon. Men det er vel kanskje ein del kosmetikk i akkurat den ueinigheita. Likevel er komiteen av den meining at permisjon ikkje kan krevjast dersom dette er til hinder for forsvarleg drift og planlegging av verksemda. Arbeidsgivaren skal innan ei viss tid gi arbeidstakaren skriftleg melding om dette. Det er viktig å peike på at permisjonen skal nyttast til etter- og vidareutdanning, og at den skal vere innafor organiserte rammer. Det er også viktig å ta med at utdanning utover vidaregåande skule og grunnskule må vere yrkesrelatert og omfatte alle typar arbeidsmarknadsrelevant etter- og vidareutdanning.

Eg vil på vegner av Framstegspartiet likevel gå endå vidare. Vi meiner at permisjon berre skal bli gitt til utdanning som gir dokumentert kompetanse. Framfor å svekke kravet til dokumentert kompetanse bør arbeidet med å etablere dokumentasjon prioriterast av partane i arbeidslivet.

Det er også verd å merke seg at departementet i utgangspunktet fremma eit lovforslag som ikkje gjorde det mogleg å ta ut deltidspolisjon. Komiteen er usamd med departementet i det, og det er ein samla komite som understrekar at det er kombinasjonen av arbeid og utdanning som vil vere alternativet for folk flest, grunna økonomi og familieliv. Det vil vere den beste og kanskje den einaste måten som vil gjere det mogleg. Derfor hevdar komiteen at ei av hovudutfordringane som er lagde til grunn i den nye kompetansereforma, er at utdanningstilboda i større grad skal rette seg mot å gi høve til å kombinere arbeid og utdanning. Mange vaksne menneske vil i framtida ønskje å ta utdanning ved sida av å arbeide, og lov om rett til utdanningspermisjon må ikkje legge hinder i vegen for ein slik mogleg veg å gå.

Komiteen meiner derfor at det er like stor trong for ein lovfesta rett til delvis permisjon som ein lovfesta rett til heil permisjon. Dette vil også vere i tråd med arbeidsmarknaden og verksemdene sine behov. Utviklinga av kompetansesamfunnet vil vere best tent med at dei vaksne si etter- og vidareutdanning kan kombinerast med arbeid.

Komiteen peiker på at for ei rekkje yrkesgrupper er etter- og vidareutdanning og spesialisering basert på kombinasjonen av arbeid og deltidstudium, der deltidstudia anten skjer regelmessig gjennom eit eller fleire semester eller ved hyppige og kortare kurs eller utdanningstilbod.

Det er også viktig å få med at komiteen har teke opp problemstillinga når det gjeld dei arbeidstakarane som ikkje er omfatta av arbeidsmiljølova, og ber Regjeringa om å følgje dette opp.

Det er ein del ueinigheit i komiteen. Det går på dette med mellombels tilsette. Fleirtalet meiner at reforma og permisjonsretten også skal gjelde for dei mellombels tilsette, mens mindretalet, Høgre og Framstegspartiet, meiner at vi bør vente med å utvide denne lova til også å gjelde mellombels tilsette til vi får erfaringar med ho. Dette er også i tråd med høyringsinstansane KS og NHO.

Elles er ein også inne på dette med tvistemål – at ein kan legge dei til det vanlege rettsapparatet. Vi frå Høgre og Framstegspartiet meiner at dette er ein såpass viktig og stor reform at ein ønskjer å løyse dette på ein best mogleg måte.

Presidenten: Presidenten oppfattar det slik at Lodve Solholm tok opp forslaga nr. 1 – 4.

Lodve Solholm (Frp) (frå salen): Ja.

Presidenten: Då har representanten Lodve Solholm teke opp forslaga nr. 1 – 4 på vegner av Framstegspartiet og Høgre.

Det blir replikkordskifte.

Odd Eriksen (A): Det er på mange måter viktig å understreke det saksordføreren var inne på, nemlig den brede prinsipielle enigheten med hensyn til innfasingen av denne reformen. Det er likevel enkelte sider ved den hvor det er en viss uenighet, og la meg stille et spørsmål til representanten Solholm som går på forholdet til de midlertidig ansatte.

Arbeiderpartiet ser på de midlertidig ansatte som en ikke ubetydelig del av arbeidsstokken. Det vil nok også være slik i framtiden at de vil utgjøre en viss del, og da vil det etter vår vurdering være uheldig om man holder en så betydelig gruppe arbeidstakere unna de rettighetsbestemmelsene som loven legger opp til. La meg vise til det arbeidet som skjer innenfor EU-systemet, hvor partene i arbeidslivet i EU har kommet fram til ordninger som i større grad likestiller de to gruppene ansatte – altså man likestiller midlertidig ansatte med fast ansatte – og at man forventer at dette over tid vil bli en del av EØS-avtalen.

Mitt spørsmål til representanten Solholm er knyttet til i hvor stor grad Norge vil være en pådriver og være i forkant når det gjelder den type problemstillinger som her reises, eller om vi skal komme i ettertid og bli prisgitt de bestemmelsene som EU-systemet vedtar, og som vi blir underlagt gjennom EØS-avtalen.

Lodve Solholm (Frp): Når det gjeld dette med mellombels tilsette, har vi lagt vekt på at dette er ei nokså stor og djuptgripande reform. Vi har gått langt i Noreg når vi i dag høgst sannsynleg – og eg trur ikkje eg tek munnen for full om eg fastslår det – gjer vedtak om å gi arbeidstakarane rett til både heil og delvis permisjon. Men det som gjer at vi bør avgrense dette til å gjelde fast tilsette i første omgang, er at dette er ei så stor reform at vi ønskjer å prøve den ut før vi eventuelt kan utvide den. Det er mogleg at vi er nøydde til å utvide den – represen-

tantan Eriksen nemner jo visse EØS-reglement. Haldninga er at det kan bli slik at ein får ein vikar for vikaren for vikaren, og at dette også gjer heile opplegget vanskeleg.

Dessutan vil eg peike på at veldig mange av dei mellombels tilsette i dag har rett til å bli fast tilsette i bedriftene når dei har vore der i to år – det gjeld kanskje spesielt offentlege bedrifter. Men det er klart at eg ser poenget til representanten Eriksen, at vi gjennom dei forhandlingane som skjer innafor EØS, kanskje blir pålagde å gjennomføre noko som vi i Framstegspartiet ikkje ønskjer å gjennomføre allereie no. Men den sjansen får vi ta – det tør vi i mindretalet.

Øystein Djupedal (SV): Det som er mest gledelig med den innstillingen som Odelstinget i dag behandlar, er den brede enigheten som foreligger. Fremskrittspartiet og saksordføreren har, da saken tidlegare var til behandling i Stortinget og i Odelstinget, hatt vesentlig større innsigelse enn det man i dag er i stand til å komme med. Det virker nærmest som man ikke kan være enig hele veien, og at man fremmer et par forslag som etter mitt skjønn er en ren kuriositet, og som heller ikke tar opp det viktigste.

Men det er et bredt flertall i Stortinget, og det er det mest gledelige. Det er ikke Fremskrittspartiet som har stått bak denne reformen, tvert imot har de kjempet imot den. Men nå har de altså sett at dette er en reform med et voldsomt potensial, og det er jeg glad for at Lodve Solholm nå har sett.

Mitt spørsmål til saksordføreren er litt utenfor det som er dagens innstilling. Det er klart at det er et enormt potensial i en lovfestet individuell rett til etter- og videreutdanning. Det betyr et voldsomt kunnskapsløft for nasjonen, men samtidig ligger det en fare i at hvis man ikke får på plass en ordentlig finansiering, kan den rettigheten vi i dag gir, bli en rettighet for de sterkeste arbeidstakergruppene og ikke for alle arbeidstakergruppene, som jo er viktig for reformen.

Nå er det ikke slik at Stortinget skal finansiere reformen. Stortinget skal selvfølgelig være med og finansiere den biten som naturlig faller på Stortinget både som arbeidsgiver og ellers for å få systemet i gang. Spørsmålet mitt til saksordføreren er om han har gjort seg noen betraktninger om hvordan man skal sørge for at partene i arbeidslivet også følger opp de gode vedtak som Stortinget fatter, for å sikre at rettigheten blir reell. Det ligger altså en fare i at rettighetene er der, men ikke kan benyttes av andre enn store firmaer, og at alle småbedriftene, der representanten Solholm har tatt dissens fordi han frykter at dette skal undergrave bedriftens eksistens, av finansieringsgrunner ikke kan delta i reformen. Og det er jo et betydelig problem.

Presidenten: Replikanten var sjølv inne på at spørsmålet kanskje låg litt på sida av det som er den konkrete saka.

Øystein Djupedal (SV)(fra salen): Det ligger midt i hjertet av saken.

Presidenten: Lodve Solholm får sjølv vurdere korleis han vil svare.

Lodve Solholm (Frp): Fyrst får eg bøye meg for den lille rosen eg fekk frå SV i denne saka. Eg er glad for all ros eg kan få.

Det er klart at eg veit at vi kjempa imot delar av dette då dette var oppe i Stortinget i 1996-97, men i motsetnad til ein del andre parti godtek vi realiteten når den ein gong ligg der, og då har vi også interesse av å vere med.

Det er klart at representanten Djupedal er inne på noko vesentleg. Skal denne reforma få den ønskete effekten, sett både frå denne salen si side, frå arbeidstakarane si side og frå næringslivet si side, nemleg at vi skal auke kompetansen i samfunnet vårt, auke kompetansen i arbeidstakargruppene, auke kompetansen i næringslivet og auke kompetansen i verksemdene våre, krev det initiativ, og det krev mykje av alle som skal delta.

Som svar på spørsmålet frå representanten Djupedal vil eg seie at eg trur at den første som må ta tak i dette, er deltakarane i arbeidslivet, altså arbeidsgivar- og arbeidstakarorganisasjonane. Dei må kome med framlegg om på kva slags måte dette eventuelt skal finansierast. Eg trur at dette kan bli lettare å få til no når Odelstinget i dag faktisk vil gjere eit samrøystes vedtak om at retten også skal gjelde deltidspolisjon. Då vil det bli litt lettare å finansiere det og litt lettare å få til at ein arbeidsgivar kan seie ja til permisjon sjølv om det gjeld ein nøkkelperson og ein ser at det blir problem med det daglege ansvaret for bedrifta. Men eg trur det går seg til. Så får vi sjå når arbeidstakar- og arbeidsgivarorganisasjonane kjem fram med sitt, kva Stortinget gjer i så måte.

Karin Andersen (SV): Hvis jeg ikke hørte helt feil, sa representanten Solholm i sitt innlegg at vi er enige om at reformen skal gjelde alle, og at det er utgangspunktet for reformen. Det er viktig.

Jeg kunne tenke meg å høre en mer inngående begrunnelse for hvorfor Solholm mener at midlertidig ansatte skal unntas som prinsipp og ikke etter reglene i punkt 2, hvor det går fram at dette dreier seg om en faktisk situasjon i en faktisk bedrift der åpningene nå er ganske store, dersom det ikke praktisk lar seg gjennomføre, til å få utsett en slik permisjon, eller hvorfor man ønsker at det i forskrifts form skal kunne være mulig å unnta virksomheter.

Jeg oppfatter at det å gi en slik åpning som flertallet og Solholm gir for å kunne unnta noen bedrifter, faktisk suspenderer hele ordningen permanent for enkelte arbeidstakere. Hvis dette er feil, ber jeg om at saksordføreren klargjør hva flertallet mener man skal kunne unnta i en slik forskrifts form, om det er et tidsbegrenset unntak man i så fall innfører, og om de står fast ved prinsippet om at retten til permisjon skal gjelde alle arbeidstakere.

Lodve Solholm (Frp): Eg meiner jo at eg svarte ganske godt på det i stad då eg forklarte kvifor vi ikkje no ville trekke inn mellombels tilsette. Vår grunngeving er at vi ønskjer å prøve reforma før vi går til ei utviding.

Så til dette med at det i utgangspunktet skal gjelde alle – sjølvsagt skal det det. Det er derfor komiteen ber departementet sjå til at dei arbeidstakargruppene som ikkje får denne retten fordi dei ikkje kjem inn under arbeidsmiljølova, også skal få dei same moglegheitene. Men reint praktisk må ein ha ei moglegheit i lova til å gi dispensasjon til enkelte verksemdar fordi det ikkje lar seg gjere å halde fram den daglege drifta og planlegginga dersom fleire viktige nøkkelpersonar skal ut i permisjon. Elles – for å sette det litt på spissen – legg ein faktisk ned sin eigen arbeidsplass om ein pukkar på den retten som lova gir i utgangspunktet. Vi har den tilliten til partane i arbeidslivet at dei vil finne fornuftige og sunne løysingar på dette når det ligg opningar i lovverket, som det gjer ved den forskrifta som skal gjelde for desse verksemdene som kanskje må ha lov til å nekte i enkelte høve. Men eg vil sjå den bedriftseigaren og den bedriftsleiaren som ikkje ønskjer å heve kompetansen i si eiga verksemd. Det gir jo større inntening, og det gir større moglegheiter til å utvikle bedrifta og arbeidsplassane og på den måten verdiskapinga. Så eg har tru på at partane vil gjere dette til det beste for alle.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Odd Eriksen (A): La meg innledningsvis si at Arbeiderpartiet er fornøyd med hvordan statsråden har håndtert denne viktige arbeidslivsreformen. Utdanningspermisjonsutvalget har lagt ned et betydelig arbeid med å forene til dels motstridende interesser, og de har lyktes på en forbilledlig måte. Utvalgsinnstillingen bærer preg av stor grad av konsensus, som også er avgjørende for hvorvidt man skal lykkes med denne reformen.

Utgangspunktet er at vi gjennom den raske teknologiske utviklingen beveger oss inn i kunnskapssamfunnet, og vår konkurranseevne og næringslivets overlevelse i markedet avhenger av de ansattes kunnskaps- eller kompetansenivå og omstillingsevne. Særlig gjelder dette i små og mellomstore bedrifter og i bedrifter i distriktene. Forskning viser at bedriftene i distriktene ligger vesentlig under gjennomsnittet når det gjelder andel ansatte med høyere utdanning eller høy kompetanse. Den viktigste utfordringen i kampen om f.eks. bosettingsmønsteret vil etter hvert også bli kampen om kompetansen.

Når jeg innledningsvis understreket at statsråden på en ordentlig måte har håndtert denne saken, som i vid forstand må ses som en samfunnsreform, har det sammenheng med at Regjeringen i stor grad fører videre den konsensus som utvalget har arbeidet seg fram til.

Jeg synes også, i likhet med representanten Djupedal, at det er gledelig at Odelstinget og saksordføreren fører videre denne enigheten.

Selve reformen ender opp med en rettighetslov, hjemlet i arbeidsmiljøloven. Den gir arbeidstakerne en individuell rett til utdanningspermisjon. Høringsuttalelsene er i hovedsak positive. Det som imidlertid slår meg, er at de som i størst grad har behov for å heve kompetansen til sine ansatte, og som er mest avhengig av et høyt kompetansenivå, også er de som er mest tilbakeholdne med

hensyn til å lovfeste ansattes rettigheter. Det gjør meg noe betenkt. Og jeg tenker i første omgang på offentlig sektor, hvor Kommunenes Sentralforbund, som skal representere Kommune-Norge, verken ser behov for å likestille de midlertidig tilsatte og fast tilsatte eller behov for adgang til å kombinere permisjon med arbeid. Det er nedslående. Det understreker samtidig at kommunesektoren må begynne å ta sitt arbeidsgiveransvar på alvor.

Loven trekker opp en rekke praktiske sider, som frister for varsling av permisjon, vilkår for permisjon og tilbakevendning fra permisjon, som burde være håndterbare og bidra til at partene kan nyttiggjøre seg denne reformen.

Loven er i tillegg til å være en rettighetslov også en fullmaktslov, der departementet gis fullmakt til gjennom forskrifter å unnta spesielle virksomheter fra loven. Dette er en fullmakt som også Utdanningspermisjonsutvalget har foreslått, og som Arbeiderpartiet mener er hensiktsmessig, uten at man har konkrete eksempler på hva slags virksomheter som er relevante i denne sammenheng. Men hjemmelen synes vi er hensiktsmessig å ha med i lovtteksten.

Komiteen er uenig med Regjeringen på ett område. Det gjelder retten til å ta ut delvis permisjon og samtidig være i arbeid. Høyre og Fremskrittspartiet har en noe annen tilnærming til dette spørsmålet, men komiteen står samlet om prinsippet. Arbeiderpartiet tror at arbeidstakernes kunnskaps- eller kompetanseløft vil komme gjennom en kombinasjon av arbeid og organisert utdanning, og vil derfor legge til rette for denne utviklingen.

Det er viktig å understreke at retten til utdanningspermisjon er betinget av at utdanning utover grunnskolenivå og videregående skole-nivå skal være yrkesrelatert og omfatte alle typer arbeidsmarkedsrelevant etter- og videreutdanning. Når det gjelder retten til utdanningspermisjon, er hovedregelen, som også saksordføreren var inne på, at arbeidstakere som har hatt utdanningspermisjon, ikke har rett til ny utdanningspermisjon før det har gått dobbelt så lang tid som varigheten av den foregående permisjonen, og minst ett år siden den foregående permisjonen tok til.

Imidlertid står komiteen samlet om ett unntak: For arbeidstakere som har hatt utdanningspermisjon for kurs under én måneds varighet, gjelder ikke kravet om ett års opphold før neste utdanningspermisjon. Jeg antar at statsråden og Regjeringen vil se nærmere på praktiseringen av denne unntaksregelen og eventuelt justere den gjennom forskrifter dersom det over tid skulle vise seg å være behov for det.

Avslutningsvis vil jeg fokusere på et forhold som proposisjonen ikke omhandler. Utdanningspermisjonsutvalget har drøftet hvor bestemmelsen om utdanningspermisjonen skal hjemles. Regjeringen har, som tidligere nevnt, funnet å innlemme bestemmelsen i arbeidsmiljøloven. Det er jeg enig i, fordi det er sannsynligvis den mest hensiktsmessige plasseringen. Arbeidsmiljøloven omfatter enhver virksomhet som sysselsetter arbeidstakere. Loven gjelder alle bransjer, offentlige og private, og alle arbeidstakere som omfattes av loven, med visse

unntak. Det vil si at det er noen som unntas fra arbeidsmiljøloven. Det innebærer også at retten til utdanningspermisjon ikke gjelder alle arbeidstakere, som er utgangspunktet. Jeg vil derfor utfordre statsråden, og be ham om i sitt innlegg å kommentere den problemstillingen og eventuelt signalisere hvordan og i hvor stor grad det vil være mulig å innta bestemmelser som favner videre enn de som er knyttet opp til arbeidsmiljøloven, altså gi alle arbeidstakere rett til utdanningspermisjon.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Øystein Djupedal (SV): Jeg er i ualminnelig godt lune i dag, så jeg vil gjerne også få lov til Arbeiderpartiet og Odd Eriksen, for etter at SV foreslo reformen, er det jo SV, Arbeiderpartiet og fagbevegelsen som har dratt lasset slik at vi i dag står foran dette store løftet. Så jeg vil gjerne gi ros. Og særlig etter at Thorbjørn Jagland selv personlig engasjerte seg i det, fikk reformen det nødvendige løftet til å kunne bli en realitet. Derfor vil jeg gjerne gi ros for det, for det gjør at vi nå står foran en reform som er helt enestående i europeisk sammenheng. Ikke bare i europeisk sammenheng, jeg kjenner faktisk ikke et eneste land som har innført den type permisjonsrettighet, individuelt basert, som vi i Norge nå er i ferd med å innføre.

Likevel vil jeg tillate meg å komme med et spørsmål som ikke er av de mest kritiske – for som sagt er jeg i svært godt lune i dag – men det er et viktig punkt der vi har funnet å ville dissenter, og der Arbeiderpartiet ikke følger oss. Det overrasker meg litt, særlig fordi Odd Eriksen i sitt innlegg sa at han ikke klarte å finne eksempler på hvilken type virksomhet som eventuelt skulle unntas fra permisjonsbestemmelsene. Det finner jeg litt merkelig. Vi har valgt å gjøre det, fordi man ikke kan rettferdiggjøre hvilken type virksomhet som eventuelt ikke skal omfattes av loven. Og hadde man hatt veldig klare eksempler på bedrifter som gjennom en sånn permisjonsbestemmelse som vi her innfører, faktisk hadde fått betydelig problemer, er det mulig at man sammen burde ha sett på det. Men så langt jeg forstår, er det altså ikke et eneste konkret eksempel på hvilken type virksomhet det er.

Nå vil altså denne unntaksbestemmelsen føres inn i loven. Det er ikke vi spesielt glad for, men jeg vil likevel spørre: Hvis det viser seg at den unntaksbestemmelsen vil bli praktisert på en måte som gjør at den får et større omfang enn det representanten Eriksen og også Arbeiderpartiet har tenkt, vil da representanten på et senere tidspunkt være villig til å diskutere en eventuell innskjerping av den bestemmelsen? For jeg antar, slik Eriksen sa i sitt hovedinnlegg, at dette er ment som en helt unntaksvis bestemmelse som kan komme til anvendelse i en tenkt situasjon som vi i dag ikke riktig har oversikt over. Mitt spørsmål er altså veldig konkret: Hvis det viser seg at bestemmelsen blir misbrukt eller får større omfang enn tenkt, vil representanten Eriksen være med og vurdere det på nytt?

Odd Eriksen (A): Hvem som tok tak i selve reformen, skal jeg la ligge og ikke føre noen vid diskusjon

om, for i likhet med representanten Djupedal er jeg i godt lune i dag.

Det spørsmålet representanten Djupedal tar opp, var jeg inne på i innledningen min, slik han også nevnte, hvor jeg sa at jeg har ikke i dag eksempler på hva slags virksomheter som kan komme inn under denne bestemmelsen. Men jeg syns, i likhet med Utdanningspermisjonsutvalgets innstilling, der det også er enighet om en sånn unntaksbestemmelse, at det var hensiktsmessig fra Arbeiderpartiets side å følge Regjeringens forslag til fullmaktslovgivning på dette området. Men det er samtidig opplagt at dersom denne bestemmelsen blir misbrukt i en eller annen form, vil Arbeiderpartiet forbeholde seg retten til å komme tilbake og se på den. Jeg har ingen indikasjoner som tyder på at denne hjemmelen vil bli misbrukt, men i innstillingen sier vi klart fra at retten til å gjøre disse unntakene skal kun brukes i helt spesielle tilfeller. Og jeg har tiltro til at Regjeringen og statsråden vil følge opp denne unntaksbestemmelsen i tråd med det som flertallet i komiteen har sagt.

Erna Solberg (H): Jeg er også opptatt av spørsmålet om unntaksbestemmelse, kanskje i et litt videre perspektiv enn det som bare går på paragrafens utforming. Det er jo litt uvanlig å lage en unntaksbestemmelse der det ikke gis noen føringer, slik som denne unntaksbestemmelsen. Fra Høyres og Fremskrittspartiets side har vi bl.a. gitt en føring på det som vi oppfatter som det vanskeligste problemet knyttet til denne innføringen av en rettighet til permisjon, nemlig hvordan små og mellomstore bedrifter, men spesielt de mindre bedriftene kommer til å klare å håndtere denne type permisjoner. Det gjelder bedrifter spesielt i Distrikts-Norge, og det gjelder spørsmålet om hvordan arbeidsmarkedet er for de bedriftene. Det er veldig mange bedrifter som er redd for denne reformen, som frykter for at de ikke klarer å skaffe seg kvalifiserte vikarer i permisjonstiden. Derfor har vi kommet med et forslag til en verbalføring overfor Regjeringen, om at man bl.a. må se på den situasjon som vil kunne oppstå for en del små bedrifter hvor alle ansatte må anses å være nøkkelpersoner, bl.a. gitt det faktum at man kanskje kommer i en situasjon hvor man ikke kan skaffe vikarer, slik at det vil gå ut over driften.

Jeg ønsker å få Arbeiderpartiets synspunkter på i hvilke situasjoner man faktisk bør kunne nekte. Vil f.eks. en situasjon hvor man har problemer med å skaffe vikarer på grunn av arbeidsmarkedet, hvor det vil skape driftsproblemer hvis jobben ikke blir fylt, være tilstrekkelig vilkår til å si at denne permisjonen må utsettes, og da også på ganske ubestemt tid?

Odd Eriksen (A): Det som for meg er noe forunderlig når det gjelder Høyre, er at de på den ene siden hevder å være særlig opptatt av kompetanseheving og utdanning, men i denne sammenhengen, når det gjelder arbeidstakere, er tilsynelatende mindre opptatt av det. Det går klart fram av denne replikken fra representanten Solberg.

Fra mitt ståsted er den unntaksbestemmelsen vi har lagt opp til i loven, å forstå på den måten at den ikke skal

omfatte de problemstillinger representanten Solberg her fokuserer på. De utfordringene representanten Solberg her viser til, mener jeg er ivaretatt i punkt 2 i § 33 D, nemlig at hensynet til arbeidsgivers forsvarlige planlegging av drift og personaldisponeringer skal legges til grunn når man gir permisjon. Punkt 2 innebærer på mange måter en utsettelse av å gi permisjon, ikke et varig unntak for virksomheten med hensyn til å gi permisjon. Det er derfor jeg sier at jeg ikke pr. dato har eksempler på virksomheter som kan komme inn under denne unntaksbestemmelsen, men jeg finner det rimelig å gi den

fullmakten til regjering og departement for å ha muligheter dersom spesielle tilfeller gjør seg gjeldende.

Dette burde være et svar på de utfordringer representanten Solberg her viste til.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til replikk.

Presidenten vil gjere merksam på at tida for formiddagsmøtet straks er omme. Presidenten vil derfor gjere framlegg om at møtet no vert avbrote og sett på nytt kl. 18 – og ser det som vedteke.

Møtet slutt kl. 15.

Møte tirsdag den 16. november kl. 18

President: J o r u n n R i n g s t a d

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr.5)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 2

Innstilling frå kommunalkomiteen om lov om endringer i lov av 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (utdanningspermisjon) (Innst. O. nr. 7 (1999-2000), jf. Ot.prp. nr. 68 (1998-1999))

Ivar Østberg (KrF): Regjeringens framlegg til Ot. prp. nr 68 for 1998-99 om endringer i arbeidsmiljøloven er, som vi har hørt, et forslag om rett til utdanningspermisjon til alle arbeidstakere. Både saksordfører og Arbeiderpartiets hovedtalsmann, Odd Eriksen, har pekt på reformen som en samfunnspolitisk reform, og det kan man med rette gjøre, nettopp fordi reformen tar hensyn til samfunnets og næringslivets behov for kompetanseheving, og fordi lovforslaget gir alle arbeidstakere rett til utdanningspermisjon. Forslaget bygger som kjent på Buer-utvalgets innstilling, NOU 1997:25 Ny kompetanse, og Utdanningspermisjonsutvalgets innstilling, NOU 1998:20.

Det er ikke noe nytt at arbeidstakere i dette land har utdanningspermisjon, men gjeldende rett er preget av avtalebaserte permisjonsordninger for etter- og videreutdanning. Dersom alle arbeidstakere skal få rett, må denne retten lovfestes. Det som er det gledelige ved denne saken, er nettopp at partene i prosessen har vist seg å være enig om en slik reform. Som vi har hørt, er høringsinstansene stort sett enig i denne reformen. Og som saksordfører understreket, er komiteen enig i det alt vesentlige.

Komiteen forutsetter imidlertid at Regjeringen følger opp med lovproposisjoner for de arbeidstakere som ikke kommer inn under arbeidsmiljølovens virkeområde. Skal reformen bli en helhetlig reform, må også de arbeidstakere som ikke er omfattet av arbeidsmiljølovens bestemmelse få sin rett.

Det som vil bli det springende punkt i denne reformen, er praktiseringen av paragrafens punkt 2, hvor det heter at permisjon ikke kan kreves dersom dette er til hinder for en forsvarlig drift og planlegging av virksomheten. Loven vil måtte få lov til å virke før vi vet hvordan resultatet blir.

Kristelig Folkeparti er enig med Regjeringen når man har drøftet lærlingenes situasjon. Lærlingenes arbeidstid, på lik linje med andre arbeidstakeres arbeidstid i virksomheten, må få lov til å være med i opptjeningsstiden for permisjonsrett.

Som det har vært debatt om tidligere, har flertallet sagt seg enig i en hjemmel for departementet til å gjøre unntak for visse virksomheter gjennom forskrift. Dette bygger på den konsensus som Utdanningspermisjonsutvalget har lagt opp til, og som Regjeringen har videreført. Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Arbeiderparti-

er har imidlertid i sin merknad klart sagt fra om at dette unntak bare må benyttes i helt spesielle tilfeller.

Kristelig Folkeparti er videre enig med departementet når det gjelder drøftingen av spørsmålet om fast og midlertidig tilsetning. Skal det være en reform for alle, må også midlertidig ansatte få rett til permisjon. Man har også drøftet hva som ville kunne skje dersom midlertidig ansatte ikke skulle få en rett til permisjon. Faren for at man da ville få en dreining mot midlertidig tilsetning, vil være til stede. Samtidig er midlertidig tilsetning en betydelig andel av de ansatte i arbeidslivet.

Hele komiteen har sagt seg uenig med departementet i at det ikke skal lovfestes en rett slik at det kan være mulig å ta ut delvis permisjon. For Kristelig Folkeparti er det viktig å understreke at det både økonomisk og familiepolitisk vil være nødvendig og gunstig hvis mange skal kunne ta ut permisjonsretten, at man nettopp kan kombinere arbeid og utdanning. Ja, mye tyder vel på at det nettopp er den måten å kunne ta videre- og etterutdanning på, som vil bli den dominerende måte å gjennomføre utdanningspermisjonen på i framtida. Departementet har pekt på at dette er vanlig praksis basert på avtaler og en ønskelig måte å ta det ut på. Jeg er imidlertid glad for at en samlet komite ønsker å lovfeste også dette.

Til slutt: Det har vært noe diskusjon om tvistemålsinstituttet. Kristelig Folkeparti støtter fullt ut departementets forslag om å opprette et tvistemålsinstitutt. Jeg har den klare oppfatning at rettsapparatet vårt har mer enn nok å gjøre, og at det er rimelig å opprette et tvistemålsinstitutt som har avgjørende myndighet i forståelsen av disse sakene.

Jeg anbefaler sterkt komiteens flertallsinnstilling.

A n n e E n g e r L a h n s t e i n hadde her overtatt presidentplassen.

President: Det blir replikkordskifte.

Karin Andersen (SV): Komiteen er enig i alt det vesentlige. Det er bare på ett punkt komiteen er uenig. Det er i synet på hva slags utdanning det kan gis permisjon til, altså begrepet yrkesrelevans kontra arbeidsmarkeds- eller arbeidslivsrelevans. Og jeg registrerer at flertallet i komiteen er uenig i det en enstemmig kirke-, utdannings- og forskningskomite uttalte da de behandlet denne saken i fjor, for da sa komiteen i sin innstilling:

«Komiteen støtter Regjeringen i at reformen må ha en dimensjon utover det å sikre næringslivets behov for kompetent arbeidskraft. Vel så viktig er det å realisere det potensiale som ligger i det enkelte mennesket. Følelsen av mestring og muligheten til utvikling og utfoldelse er viktig for menneskets trivsel. I denne sammenheng er det viktig å legge til grunn et utvidet kompetansebegrep der den enkeltes interesser og evner lar seg realisere gjennom reformen. Dette vil etter komiteens syn gi rom for kreativitet og utvikling til gagn for den enkelte og samfunnet for øvrig.»

Jeg kunne ha lyst til å høre Kristelig Folkeparti, som representant for regjeringspartiene, begrunne hvorfor de

har valgt å snevre inn kompetansebegrepet, kunnskapsbegrepet, i permisjonsreglene i forhold til det som var intensjonen fra en enstemmig kirke-, utdannings- og forskningskomite da de behandlet saken i Stortinget. Jeg synes at de den gangen tok et grep rundt saken og gav en definisjon av kunnskapsbegrepet som jeg tror hadde vært langt mer framtidsrettet og mer til gagn for både bedriftene og det enkelte mennesket på en helt annen måte enn det komiteen har endt opp med nå. Jeg er redd for at komiteen har endt opp med et begrep som kan virke begrensende.

Jeg kunne også tenke meg å spørre om det kan være aktuelt hvis det viser seg at det virker slik, å se på nytt på lovtekstens bestemmelser og bruk av begrepet yrkesrelevans.

Ivar Østberg (KrF): Som jeg gav uttrykk for, ser jeg, i likhet med tidligere talere, på dette som en samfunnspolitisk reform til glede for både arbeidstakere, virksomheter, næringslivet og yrkeslivet.

Mye tyder på at investering i grunnskole og videregående skole er det som gir størst avkastning på investeringskapitalen. Dette må være grunnlaget for og grunnpilaren i reformen. Når vi har brukt begrepet yrkesrelevans, er det nettopp fordi dette skal være en reform både for den enkelte arbeidstaker og for den virksomhet som vedkommende arbeider i. Derfor finner vi det rimelig å bruke begrepet yrkesrelevans, slik at dette ikke blir en generell alternativ måte å skaffe seg utdanning og karriere på.

President: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Erna Solberg (H): Denne reformen vi i dag behandler en bit av, har vært en mye omdiskutert reform i flere år, og har vært behandlet i Stortinget med ulike innfallsvinkler flere ganger.

Jeg har lyst til å slå fast at for Høyre er etter- og videreutdanning et viktig element i det kunnskapssamfunnet vi ønsker å bygge for fremtiden i Norge. Det er kanskje et paradoks at jo dårligere vi gjør grunn- og videreutdanningen i Norge – eller flertallet har klart å gjøre den – desto mer trenger man etter- og videreutdanning. Men jeg tror uansett at endringstempoet i vårt samfunn er så høyt nå at det innenfor nesten alle områder av vårt samfunn er behov for kontinuerlig oppdatering og videreutvikling av kunnskapen. Det er viktig for et godt fungerende arbeidsmarked at flest mulig får oppdatert sin kompetanse og får videreutviklet sin kunnskap, slik at vi kan møte nye behov.

Spørsmålene er selvfølgelig: Hvor stort skal det offentlige engasjement være? Og: Hvilke roller skal det offentlige ha i denne sammenhengen? Etter vår mening er vi på vei inn i en situasjon hvor arbeidskraft i mange år fremover kommer til å være meget ettertraktet. Vi vil få en situasjon hvor arbeidsgiverne i større grad kommer til å måtte konkurrere om arbeidskraft, bl.a. på hvilke vilkår, hvilke tilbud, man har i bedriftene. Samtidig vet man i de bedriftene som overlever, at man i fremtiden også vil måtte øke kompetansen i sine bedrifter. Det er derfor god grunn til at det i større og større grad gjennomføres etter-

og videreutdanning i bedriftene uten at det er pålagt eller organisert gjennom en spesiell utdanningsreform. Den som har sakkett akterut, er i stor grad offentlig sektor – bl.a. er lærersektoren ett område hvor Høyre har fremmet en rekke forslag, og vi har ekstrasbevilget penger til etterutdanning. Der har det vært et stort behov.

Man kunne derfor ha stilt seg spørsmålet: Er det egentlig behov for å lovfeste retten til permisjon? Er det et behov for – og dette spørsmålet har vi tenkt grundig gjennom – å sørge for at man får denne typen rettighet? Sannsynligvis vil en slik lovfesting bidra til å øke aktiviteten på dette området i forhold til det som frivillig skjer, og den vil kunne dra med seg deler og sektorer som henger etter i utviklingen. Derfor har Høyre også gått inn for en reform hvor man lovfester retten til etterutdanning i arbeidsmiljøloven. Men vi synes det har vært vanskelig å forholde seg til det rent tekniske i denne sammenhengen og å lovfeste uten at man i det hele tatt er ferdig med diskusjonen knyttet til finansieringen av disse spørsmålene. Dette henger ganske nøye sammen, og egentlig burde finansieringen vært på bordet omtrent samtidig med diskusjonen om hvordan man skal lovfeste denne reformen.

Jeg vil få lov å legge til grunn en ting fra Høyres side: Vi mener i denne sammenhengen at når det gjelder finansiering, er dette en reform som først og fremst arbeidslivets parter må ta ansvar for, at det offentlige rolle her er å sørge for at det finnes tilbud om etter- og videreutdanning, og at det offentlige må ta ansvar for sin egen arbeidsgiverpolitikk. Man må ikke beregne å komme med en stor regning for denne reformen til Stortinget og forvente at man her skal ta kostnadene knyttet til dette. Dette er egentlig kostnader som både arbeidsgiver og arbeidstaker selv bør kunne ta en større del av, fordi det vil være direkte til nytte for dem.

Når det gjelder selve lovverket som er foreslått, er det sagt fra flere talere her at komiteen stort er sett enig. Jeg er ikke så helt sikker på det. Jeg vil iallfall fremheve at vi er uenige på en rekke punkter. Vi ville ønsket oss en annen struktur på denne rettigheten enn det som flertallet har kommet frem til, og vi er bekymret for at flertallet har kommet frem til en lovfesting som ikke nødvendigvis tar hensyn til at den skal tilpasses mange ulike arbeidsplasser. Det å bygge et Fremtids-Norge er å sikre at underskogen av norske bedrifter også overlever, og at rettighetene ikke utvikles så sterkt i Norge at de undergraver den økonomiske muligheten for bl.a. småbedrifter i Distrikts-Norge til å overleve.

Vi har sammen med Fremskrittspartiet ønsket å få til en presisering av de begreper som brukes i loven, nemlig nøkkelstillinger og driftsproblemer, og at det i forskriftene skal gjøres helt klart at i mindre bedrifter vil alle ansatte i gitte situasjoner kunne ha en nøkkelposisjon, slik at om noen av dem går ut i permisjon, så vil det kunne medføre store driftsproblemer som gjør at man bør kunne suspendere retten i disse situasjonene. Vi har et ønske om at det skal komme til uttrykk gjennom forskriftene til regelverket. Hvis vi hadde fått til det, ville det gjort det lettere for oss også å leve med de andre delene av flertallets innstilling.

Så til de spørsmålene som vi har avvik på for øvrig. Saksordfører har gått gjennom dem. Fremskrittspartiet og Høyre står sammen om disse spørsmålene.

Først til spørsmålet om midlertidig ansatte. Det er slik i Norge at flertallet har vedtatt veldig strenge regler for hvem som er midlertidig ansatt, og for de aller fleste midlertidig ansatte vil ikke denne loven gjelde uansett, for de fyller ikke kravene til ansettelsestid. Hadde de fylt kravene til ansettelsestid, hadde det vært ulovlig ifølge det flertallet har vedtatt i Stortinget. Det som står igjen som restbit, er stort sett de som er prosjektansatte rundt omkring, og de som er på åremålsstillinger som er midlertidige. Og for den gruppen synes vi det ville være naturlig at de skulle få rett til permisjon i løpet av den perioden, nettopp fordi man i den typen nøkkelstillinger nesten automatisk vil være inne i et prosjekt som skal avsluttes. Det er nemlig litt inkonsekvent det flertallet her sier knyttet til midlertidig ansatte, hvis man da på en måte ikke forutsetter at svært mange ikke følger det lovverket som de selv har vedtatt for midlertidig ansatte.

Og sammenligningen med EU holder ikke, siden regelverket for midlertidig ansatte der er helt annerledes. I en rekke land i EU finnes ikke den typen begrensninger for midlertidige ansettelseskontrakter som den vi har i Norge.

Når det gjelder spørsmålet om kompetansekrav, har vi ønsket å bruke begrepet «dokumentert kompetanse». Vi synes faktisk at det er eksakt. På de områdene det ikke er eksakt, har man allerede i Buer-utvalget ment at man skulle jobbe mer med instrumenter for å kunne finne frem til dokumentert kompetanse.

Vi har ikke et ønske om å opprette en tvistenemnd nå. Vi mener at man først får prøve hvordan dette fungerer gjennom samarbeid på bedriftene. Vi føler at å gjennomføre denne reformen og ha en tvistenemnd som skal tre beslutninger ned over bedriftene på innføringstidspunktet, vil kunne bære ganske galt av sted i forhold til oppslutningen om denne reformen, spesielt i de mindre bedriftene. Vi tror at forhandlingsapparatet er bra rundt omkring på bedriftene, og at det er i arbeidsgivernes interesse at de ansatte tar etter- og videreutdanning. Vi synes derfor det må være unødvendig å etablere denne tvistenemnden med en gang. Vi er åpne for at skulle det bli et stort problem, får man komme tilbake til det, men vi synes at en myk innfasing av denne reformen vil være å gjøre det uten noen tvistenemnd.

Jeg har nevnt hensynet til mindre bedrifter. Det som gjør det viktig for oss, er at vi også har vært med på en del liberaliseringer som innebærer sterkere rettigheter i dette forslaget enn det Regjeringen la opp til. Det gjelder bl.a. retten til deltidspermisjon. Det gjelder også det spørsmålet som Odd Eriksen nevnte, nemlig praktiseringen av karenregelen på et år. På begge disse områdene er vi enig i at det vil være bedre og mer tilpasset arbeidslivet, som er så forferdelig mangslungent når det gjelder hvordan dette passer, at man ikke legger en fast norm for at man skal være i heltidspermisjon, som en lov lett gjør, men at man gjør det klart at man har rett til å kunne ta ut permisjonen på ulike måter. Vi tror det er positivt hvis

man kan kombinere etterutdanning med samtidig å være yrkesaktiv.

Men jeg har lyst til å understreke at vi er enig i det Odd Eriksen sa om at når det gjelder å suspendere fra karenregelen på et år, må man følge praktisering av denne paragrafen som Stortinget har innført, og justere den hvis erfaringene skulle vise at den ikke fungerer bra, eller at den skaper unødvendige konflikter. Hensikten har vært å få med seg bredden i de muligheter som eksisterer, og at man ikke skal presse folk til å låse seg til å ta større permisjoner av gangen fordi det er vanskeligere å få mindre permisjoner.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin Andersen (SV): Dette er en av de viktige reformene når det gjelder kompetanseheving i bedriftene og i næringslivet, en av de reformene som skal sette norsk næringsliv i stand til å møte framtida. Det er med litt forundring jeg registrerer at Høyre inntar en såpass passiv og problematiserende holdning til saken. Et av de områdene som man fra Høyres side nå sier at man gjerne skulle ha sett hadde vært på plass for at dette skulle ha gått greiere, er den økonomiske biten. Det går an å være enig i det. Men da må det være betimelig å spørre Høyre om det ikke er slik at Høyre ser at denne reformen lettere vil kunne komme på plass, og også fungere for de små bedriftene som Høyre er bekymret for ikke skal kunne klare denne reformen, hvis vi får til en finansieringsordning der også det offentlige er med på å dra en del av lasset, slik at dette kan bli lettere for alle bedriftene.

Så kunne jeg ha behov for å få Høyre til å presisere sin forståelse av punkt 2 i loven, der det står :

«Utdanningspermisjon kan likevel ikke kreves når det vil være til hinder for arbeidsgivers forsvarlige planlegging av drift og personaldisponeringer.»

Slik jeg leser denne setningen, er den ganske sterkt formulert. Det er også en veldig åpen formulering som gjør at bedriftene kanskje har et sterkt virkemiddel for at de kan utsette utdanningspermisjoner på litt ubestemt tid når de av praktiske grunner ikke lar seg gjennomføre. Grunnen til at jeg stusser litt ved dette, er at man stresser problemene som kan oppstå, fordi noen kan kreve permisjon på et tidspunkt som ikke passer, slik at en bedrift kan få problemer med det. Slik jeg tolker det, er dette en streng bestemmelse. Har Høyre en juridisk fortolkning her som ikke er åpenbar for meg, vil jeg gjerne ha den forklart.

Erna Solberg (H): Når det gjelder spørsmålet om den offentlige finansieringen, er utgangspunktet vårt at det hadde vært lettere å vurdere konsekvensene av det vedtaket vi gjør i dag, hvis vi samtidig hadde sett hvordan finansieringen var tenkt løst på dette området.

Det er ulike elementer i denne etter- og videreutdanningsreformen: Det er spørsmål om nye sjanser, og det er spørsmål om tradisjonell etter- og videreutdanning. Det dreier seg om et bredt spekter av fag. Det kan godt tenkes at det vil være naturlig med en offentlig finansiering i

noen tilfeller, spesielt gjelder det for dem som ikke har fått tatt en grunnutdanning. Men vårt utgangspunkt er at det offentlige skal følge de rollene som det har i forhold til tilrettelegging av utdanningstilbud gjennom utdanningsinstitusjonene og sitt ansvar som arbeidsgiver, og selvfølgelig å gi lån gjennom Lånekassen på normal måte som ved finansiering av studiepermisjoner. Vi ønsker ikke at staten skal få en rolle hvor den skal finansiere store deler av denne reformen. I så fall blir det forferdelig lett for partene å forhandle seg frem til en grei løsning hvis de kan komme med regningen til Stortinget.

Når det gjelder spørsmålet om fortolkningen av loven, kan jeg lese den paragrafen strengt og se at den stort sett dekker alle de behov jeg nevnte i mitt innlegg. Det vi forsøker å gjøre, er å få presisert at den *skal* dekke de behovene, for den er åpen. Det vil alltid være et spørsmål om hvor sterke driftsproblemer man må ha for at man f.eks. kan nekte en permisjon. Man må også diskutere i hvor lang tid man f.eks. kan utsette en permisjon. Vi mener også at man skal kunne suspendere for ganske lang tid, f.eks. når det gjelder de eksemplene vi har gitt i innstillingen angående arbeidsmarkedet.

Rune E. Kristiansen (A): Jeg var ikke overrasket da jeg hørte Erna Solbergs innlegg. Høyre kommer på mange måter diltende etter i denne reformen, som i så mange andre reformer. Jeg oppfattet den måten hun uttrykte seg på, som om det var veldig mange tankekors knyttet til det Høyre i realiteten har blitt med på. Det gjelder særlig ett område, nemlig finansieringen, der representanten Solberg forventer at det offentlige skal være en svært liten deltaker. I hvert fall måtte det oppfattes slik etter innlegget hennes og replikksvaret til Karin Andersen. Men jeg tror at også Erna Solberg må ta innover seg at det er et inntektspolitisk samarbeid som har lagt grunnlaget for hele etter- og videreutdanningsreformen, og at det også er lagt føringer framover når det gjelder finansieringen av denne reformen. Nå i høst har statsråd Lilleun kommet til Stortinget med sitt budsjett, hvor Regjeringen bl.a. varsler lovfestet rett til videregående opplæring for alle voksne. Jeg er overbevist om at når man legger slike føringer fra Regjeringens side, som med all sannsynlighet vil få flertallstilslutning her i Stortinget, er det kostnader som vil tilligge det offentlige og også være en del av det inntektspolitiske samarbeidet, dersom det blir resultater av det av den karakter vi har sett tidligere. Og da er spørsmålet: Forventer Høyre at det inntektspolitiske samarbeidet, hvis det skulle bli det til våren, *ikke* skal være en del av finansieringsbiten, slik det var da man lanserte etter- og videreutdanningsreformen i full bredde med tre parter og det offentlige gikk betydelig inn? Det er det spørsmålet også dreier seg om i framtida knyttet til utdanningspermisjon.

Erna Solberg (H): Man sier at Høyre «kommer diltende etter» fordi vi har en annen oppfatning, som går på at det faktisk foregår utrolig mye etter- og videreutdanning og er en voldsom interesse spesielt fra arbeidsgivere mange steder for å få sine ansatte til å ta både etter- og

videreutdanning og kompetansehevende kurs. Vår forståelse er at det skjer mye, og det er en naturlig dynamikk som vil medføre at etter- og videreutdanning kommer på dagsordenen rundt omkring i bedriftene og i seg selv kanskje vil gjøre det ganske overflødig å gjennomføre en stor reform knyttet til dette. Jeg sa «kanskje». Når vi har gått inn for det, er det fordi vi mener at vi kanskje får en større bredde på det ved å gå inn for en lovfesting. Men i utgangspunktet har vi større tiltro til arbeidslivets parter ute i bedriftene enn at vi nødvendigvis er nødt til å lovregulere alt. Når vi har valgt å gjøre det, er det for å sikre oss mot at noen henger etter, og at det blir en stor lagdeling mellom dem som gjennomfører det, og dem som ikke gjennomfører det.

Når det gjelder spørsmålet om det inntektspolitiske samarbeidet, er min oppfatning at det inntektspolitiske samarbeidet er et demokratiproblem i Norge. Det flytter makt fra denne sal, budsjettansvar og bevilgninger fra denne sal – prioriteringer fra denne sal og fra folket og ut til partene i arbeidslivet. Det har vi gjentatte eksempler på at er gjort. Et eksempel på det er AFP-reformen, som en del av arbeidstakerne i Norge i dag ikke får ta del i, fordi de ikke er innenfor de partene som har forhandlet denne frem. Men samtidig betales regningen i for stor grad av det offentlige. Og for Stortinget var ikke det den prioriterte velferdsreformen. Den prioriterte velferdsreformen på det tidspunktet på Stortinget gikk på helt andre ting, knyttet til småbarnsforeldre. Likevel ble den gjennomført.

Jeg oppfatter slike ting som et lite demokratiproblem. Men det er kanskje ikke slik Arbeiderpartiet oppfatter det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Karin Andersen (SV): Jeg vil først ta opp forslagene fra SV som er tatt inn i innstillinga.

Etterutdanningsreformen er en av de viktigste sakene Stortinget behandler i denne perioden. SV er stolt av den, fordi det er en sak SV har stått i spissen for, og den er av avgjørende betydning både for enkeltmennesket og for samfunnet.

Perspektivene i saken er store. Det er viktige politiske grep som nå er tatt for å få start på en kunnskaps- og kompetansesatsing for det 21. århundre. Det er en av de viktige strategiske bitene i en visjonær næringssatsing. Det er gledelig bred enighet, sjøl om en på noen områder kanskje er litt lunken og skuffer litt i forhold til at man ikke ser at dette er en næringssatsing som de fleste burde være interessert i.

Lovhjemmelen er nå på plass på papiret, og nå skal den settes ut i livet. Da tror jeg at det må skje en revolusjon i manges hoder, både hos mange arbeidstakere og hos mange bedriftsledere, kanskje spesielt i offentlig sektor, og det må følges opp av en politisk vilje til å lage en finansieringsordning som sikrer at denne retten skal gjelde alle.

I et moderne arbeidsliv vil oppgaver og organisering skifte mye raskere enn før. Kompetanse må fornyes og

forandres. Hver enkelt har langt mer å komme med enn det vi har fått vist og utviklet i dag. Evner og talenter ligger ubrukt, kreativitet er ikke utløst. Skal hver og en kunne ta mer makt og styring over sitt eget liv og ikke være prisgitt hva andre finner på, må vi gi den enkelte en kunnskapskapital som ingen kan ta fra dem. Noen kaller det en ny maktfordeling mellom arbeid og kapital at en kan ta med seg kunnskapskapitalen sin og gå dit en vil sjøl og får best betalt for den.

Hvis dette skal bli noe annet enn en floskel, må vi altså legge til rette for at denne rettigheten og muligheten til å få livslang læring og etterutdanning er en rett som skal gis til alle, og at det må gis permisjon, slik at man kan få del av denne. Ellers vil man oppleve store klasseskiller mellom folk og mellom regioner og land.

For samfunnet og næringslivet er reformen helt avgjørende, for vi er på veg inn i et kunnskapssamfunn. Det som har forundret SV mest ved behandlinga av dette, er at flertallet etter vår mening henger mest igjen i gårdsdagens tenkning når det gjelder kunnskapssynet. Flertallet velger å bruke begrepet «yrkesrelatert» om etterutdanning som skal kunne gi rett til permisjon. Det gjør rammene for permisjon altfor trange, og er ikke i tråd med innstillinga fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen da de behandlet reformen, eller i tråd med det som var utgangspunktet for den. Når man kan kombinere kunnskap og kompetanse på ulike, uvante og nye måter – andre måter å gjøre ting på – det er da oppfinnelsene oppstår, det er da de nye måtene å organisere arbeid på oppstår. Jeg tror krysskompetanse på tvers – på nye måter – absolutt vil være et konkurransefortrinn både for den enkelte arbeidstaker og for den enkelte bedrift i framtida.

Det er ikke så enkelt å finne ut hva slags kompetanse det egentlig er som er «yrkesrelatert» for en rørlegger f.eks., eller en hjelpepleier. Kanskje et år på teaterskolen eller grunnfag i urdu kunne være like relevant for å klare jobben på f.eks. Ullevål sykehus. Jeg ser ikke bort fra det. For en lærer måtte nesten alt være relevant, for en lærer skal jo kunne formidle det meste. I «mitt tidligere liv» – i barnehagen – må jeg innrømme at jeg drømte om at vi skulle få en snekker, eller noen som kunne snekre, til å jobbe der. Om man som barnehageassistent kunne få en utdanning i snekring, tror jeg det ville være en berikelse.

Jeg ser slik på det at kanskje både komiteen og Regjeringen har hatt litt for stor frykt for at man i industrien skulle gå mann av huse for å ta et grunnfag i japansk kunstbroderi eller noe slikt. Jeg trur faren for det er liten. Jeg trur de fleste er opptatt av å styrke seg i det faget man har, men at man skal være mye mer åpen for å kunne se de uvante og utradisjonelle kombinasjonene av fag, og at det vil være en stor fordel i framtida.

Så til dette med at bedrifter skal kunne unntas ved skrift. Jeg ser at flertallet ønsker å være veldig restriktive også på dette området, og jeg er glad for det. Men jeg og SV oppfatter at det som er slått fast i punkt 2 i lovforslaget, er tilstrekkelig og gir bedriftene tilstrekkelig spillerom for å kunne utsette permisjon til det er praktisk mulig å få den gjennomført. Det at noen skal unntas helt, mener vi er i strid med intensjonene i hele reformen.

Presidenten: Karin Andersen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Lodve Solholm (Frp): No har representanten Karin Andersen ved fleire høve vist til den samla merknaden frå kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen, og ho meiner at det som kommunalkomiteen no gjer, ikkje held mål i forhold til det kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen la til grunn i si innstilling til vedtak i fjor. Men korleis vil då representanten Karin Andersen tolke det som kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen seier? Denne innstillinga har altså vore hjå kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen. Dei har ingen merknader, og dei har då tolka sitt eige vedtak. Eg trudde at det var kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen som var den rette til å tolke sine eigne vedtak, slik at eg ser ikkje heilt poenget i å gjenta til det nesten blir trøytande at dette som komiteen no har gjort, ikkje er i tråd med det kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen la til grunn. Eg tolkar merknaden frå den komiteen til vår innstilling slik at dei godtar vår tolking, og at den dermed også er i tråd med den tolkinga kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen sjølv la til grunn i si innstilling til vedtak, som var frå ein samrøystes komite.

Karin Andersen (SV): Det er riktig at saken har vært i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, og det jeg heller har etterlyst, er en begrunnelse for hvorfor partiene har skiftet standpunkt i mellomtida til denne saken, og hva det er som er grunnen til at man har valgt å snevre det inn. For jeg forstår jo at det har vært en partibehandling på dette, og at man har kommet fram til et annet standpunkt. Det er grunngevingen for det forandrede standpunktet som jeg har vært opptatt av, og ikke klarer å finne noen rimelig forklaring på i de innleggene som har vært holdt, eller i det skriftlige materialet som vi har utarbeidet i komiteen. Jeg oppfatter at også Lodve Solholms innlegg nå bekrefter at det har skjedd en forandring her siden kirke-, utdannings- og forskningskomiteens innstilling, at den begrenser – innsnevrer – kunnskapsbegrepet. SV er uenig i det, og vi vil komme tilbake til det. Det kunne i hvert fall være interessant å få høre om partiene – når man får erfaring med dette og ser at dette kanskje kan bli for snevert – kunne være interessert i å se på dette begrepet, slik at vi oppnår det som er intensjonen i reformen, nemlig at den skal «gi rom for kreativitet og utvikling til gavn for den enkelte og samfunnet for øvrig», som det stod i innstillingen fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Rune E. Kristiansen (A): Jeg har hørt et par av SVs representanter gi uttrykk for stor glede over reformen som er til behandling i dag, og det kan vi selvfølgelig slutte oss til også fra Arbeiderpartiets side. Det er en stor begivenhet for arbeiderbevegelsen å få gjennomslag for så viktige, tunge prinsipper i arbeidslivet som det i dag blir fattet vedtak om.

Jeg skal komme noe tilbake til den debatten som har gått mellom yrkesrelevans og arbeidsrelevans. Men jeg har også lyst til å nevne for Stortinget at da kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, som har hatt behandlingen av reformen i sin helhet, var i møte i OECD i Paris – hvor OECD har hatt en gjennomgang av den etter- og videreutdanningsreformen som Stortinget har vedtatt tidligere – fikk vi klar tilbakemelding om at vi nå lå helt i spiss i Europa og hadde den mest avanserte etter- og videreutdanningsreformen på plass i Norge. Også i Nordisk Råd i forrige uke registrerte jeg at med hensyn til den store arbeidsgruppen som har omhandlet arbeidsliv i forandring, er Norge i særklasse, ikke minst i forhold til de vedtak som blir fattet knyttet til utdanningspermisjon. Det synes jeg er svært viktig å understreke.

Samtidig, når vi snakker om permisjonsrett for alle, må vi heller ikke glemme det fordelingspolitiske aspektet. Det er veldig mange i dag som har rett til utdanningspermisjon, men det er ofte de som har høy og lang utdanning fra før. Det har ikke vært en permisjonsrett for alle, som vi vedtar her i kveld, og det er en begivenhet som slår om seg langt utenfor egne grenser. I forhold til Erna Solberg må jeg si at jeg håper at hun og jeg kan være enige om at dette er absolutt innenfor de demokratiske linjer både Høyre og Arbeiderpartiet kan nikke i fellesskap til.

Kombinasjonen av arbeid og utdanning tror jeg er svært viktig. Der la vi sterke føringer tidligere i behandlingen av etter- og videreutdanningsreformen. Vi vil se helt andre former for utdanningsmønster når det gjelder voksne – altså en kombinasjon av arbeid og utdanning. Det flertallsvedtaket som det er lagt opp til her, er helt i tråd med det vi tidligere har hatt til behandling i Stortinget, og ligger også veldig tett opp til det som høringsinstansene har lagt vekt på, nemlig at man får en kombinasjon – at man kan ha arbeid, ta permisjon og gå litt fram og tilbake. Det er svært viktig.

Så til begrepene «yrkesrelatert» eller «arbeidslivsrelevans». Jeg føler at begrepet «yrkesrelatert» er et veldig vidt begrep. Her vil det nok bli juridiske konflikter og tolkninger av hva som ligger i dette. Man vil helt sikkert bruke mye tid på det og komme fram til mange forskjellige konklusjoner. Men jeg tror, ut fra høringsinstansene og den virkeligheten jeg har en viss føling med, at hvis ikke begrepet «yrkesrelatert» hadde ligget på plass, hadde neppe den enigheten som ligger i komiteinnstillingen, vært til stede. Jeg tror partene i arbeidslivet, når de på et senere tidspunkt skulle forhandle om påfyll av penger, ikke ville ha oppnådd enighet hvis ikke nettopp begrepet «yrkesrelatert» hadde vært på plass.

Jeg forstår godt SVs synspunkter på arbeidslivsdelen, men jeg registrerte tidligere i debatten i dag at Øystein Djupedal var bekymret for de små og mellomstore bedriftene. Jeg tror neppe det hadde vært noen enkel sak for en arbeidstaker i en femmannsbedrift å få permisjon hvis denne ikke hadde yrkesrelevant tilknytning. Det tror jeg er viktig å understreke. Samtidig har også Karin Andersen fått med seg at vi hadde innstillingen til behandling i utdanningskomiteen. Der konkluderte vi med at vi ikke hadde noen merknader til kommunalkomiteens flertalls-

innstilling på det punktet. Man skal vel ikke referere fra lukkede komitemøter, men man hadde selvfølgelig en debatt knyttet til begrepene.

Så vil jeg til slutt si, når jeg har skrytt så mye av reformen som helhet, at dette faktisk er et av de viktigste svarene på betydningen av inntektspolitisk samarbeid med tre parter. Det er *det* veldig mange av de andre nordiske land ikke har fått til. Det er *det* en rekke europeiske land ikke har fått til, men som Norge har gått i spissen for, og det er viktig å få med seg.

Og helt til slutt, siden statsråden skal ha ordet etter meg: Det er et komplisert område, men hvis man har utdanningspermisjon uten lønn og blir syk, håper jeg at Regjeringen nå foretar en vurdering av hvilke stønadsordninger som eventuelt kan komme inn på i slike tilfeller.

J o r u n n R i n g s t a d hadde her gjeninntekke presidentplassen.

Statsråd Odd Roger Enoksen: La meg innledningsvis få lov til å si meg fornøyd med at det er en i hovedsak bred tilslutning til Regjeringens opplegg for oppfølging av retten til etter- og videreutdanning. Dette er en viktig reform, som flere har vært inne på.

Høy endringstakt i samfunnet, teknologisk utvikling og økt konkurranse stiller nye krav til kompetanse, og både bedrifter og arbeidstakere må ha evne til omstilling. Kunnskap og kompetanse er nøkkelfaktorer i en slik nødvendig omstilling.

Permisjonsrettigheter knyttet til kompetanseutvikling er i dag kun hjemlet i tariffavtaler. Flere arbeidstakere og virksomheter står utenfor denne samordningen. Det er imidlertid bred enighet om at det norske samfunnet er tjent med at alle virksomheter og alle arbeidstakere omfattes av slike ordninger. En lovfestet rett til utdanningspermisjon vil gi et viktig signal om at samfunnet ønsker kompetanseheving, og ordningen kan virke motiverende på den enkelte når det gjelder å ta videre utdanning.

Målsettingen har vært å lage en minimumsbestemmelse som er håndterbar både for arbeidstakere og arbeidsgivere, og som gir en balansert avveining av hensynet til kompetanseheving, hensynet til virksomheten og at arbeidskraften holdes stabil. Det forutsettes imidlertid at arbeidslivet fortsetter å jobbe fram egne, kanskje mer gunstige permisjonsordninger på forskjellige områder som kan virke ved siden av utdanningspermisjonsinstituttet. Her er det naturlig å påpeke at lovforslaget kun gir en rett til permisjon uten lønn.

Kompetansereformens målsetting er å øke kompetansen og omstillingsevnen i hele arbeidslivet, ikke bare i den enkelte bedrift. Det er bakgrunnen for at Regjeringen har falt ned på en vid definisjon av utdanningsformålet. Et vidt utdanningsformål markerer dessuten at det er snakk om en reell individuell rettighet for arbeidstakeren. Samtidig har arbeidsgiveren mulighet til å utsette tidspunktet for utdanningspermisjon når den vil være til hinder for forsvarlig drift og personaldisponering.

Kommunalkomiteens innstilling inneholder to forslag som avviker fra odelstingsproposisjonen. For det første

foreslår komiteen at utdanningspermisjon for kurs under én måneds varighet bør unntas fra hovedregelen om at det må gå minst ett års opphold fra den foregående permisjonen startet til neste permisjon kan kreves. Regjeringens vurdering av dette spørsmålet har utgangspunkt i den ovennevnte målsettingen om å lage en minimumsbestemmelse som er enkel å praktisere. Jeg ser imidlertid at kommunalkomiteens løsning kan ha mye for seg og vil, som også representanten Odd Eriksen spurte om, finne fram til egnede former for å ivareta de hensyn som kommunalkomiteen har bedt om blir ivaretatt.

For det andre går komiteen inn for at utdanningspermisjon også skal kunne tas ut på deltid, og at dette skal presiseres i lovteksten. Dette spørsmålet er vanskelig og krever en avveining av flere interesser. Ut fra hensynene som ligger bak kompetansereformen, er det ønskelig med en permisjonsrett som også favner dem som bare har behov for å ta ut permisjon på deltid. Jeg er helt enig med dem som har sagt at svært mange nok kommer til å benytte seg av en ordning som dette. Regjeringen fant likevel at det ville bli vanskelig å praktisere en lovbasert rett til permisjon og landet derfor på det forslaget som vi gjorde. Ut fra hensynet til arbeidsgiverne og at mulighetene for å håndtere fravær på grunn av utdanningspermisjon på deltid kunne bli vanskelig å praktisere, har dette fra Regjeringens side veid tyngst i de vurderingene vi har foretatt. Jeg ser også, som kommunalkomiteen enstemmig har lagt opp til, at dette sannsynligvis vil være en helt sentral måte å ta videre- og etterutdanning på. Vi vil også her finne egnede former å følge dette opp på.

Så er det stilt et par spørsmål med hensyn til muligheten for å knytte alle arbeidstakere, også arbeidstakere som ikke er omfattet av arbeidsmiljøloven, opp til retten til permisjon for etter- og videreutdanning. Det dreier seg i utgangspunktet om sjøfolk. Sjøfolk er ikke underlagt arbeidsmiljøloven, og Næringsdepartementet ser på utformingen av et regelverk som også skal gi den yrkesgruppen den samme rett til permisjon som arbeidstakere som omfattes av arbeidsmiljøloven, har. Derfor har vi ikke sett det som hensiktsmessig å innarbeide dette i en lov som ikke omfatter den yrkesgruppen.

Retten til unntak vil selvfølgelig bli fulgt opp slik som komiteen har bedt om, at det er rent unntaksvis at retten til unntak vil bli brukt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sverre J. Hoddevik (H): Det har vært en interessant debatt, som kanskje har vært preget litt av tro og tvil omkring manglende finansieringsdel av reformen. Det har også vært synspunkter på dette med tillit til at ting kan skje uavhengig av detaljstyring, lovregulering og regelverk. For så vidt er det også slik at man kan registrere at av og til snur vinden i forhold til tidligere debatter om andre tema samme dag, men vi skal ikke kombinere disse sakene.

Det som imidlertid har vært et stafette tema, har vært sikkerhetsventilen under punkt 2 i § 33 D, og jeg har lyst til å gjøre statsråden til ankermann og kanskje også låne

litt av terminologien i den yrkesrettede utdanningen av snekkere og rørleggere og andre som har vært nevnt. Spørsmålet mitt til statsråden blir: Hvor stor dimensjon har etter statsrådets mening denne sikkerhetsventilen under punkt 2, som for øvrig også er nevnt i vårt verbalforslag?

Statsråd Odd Roger Enoksen: Bestemmelsen i punkt 2 om at utdanningspermisjonen likevel ikke kan kreves når det vil være til hinder for arbeidsgivers vanlige planlegging av drifts- og personaldisponeringer, menes selvsagt å være reell, slik at det på et tidspunkt hvor det medfører problemer for virksomheten at det tas ut utdanningspermisjon, skal man ta hensyn til det, og partene skal ta hensyn til det. Så dette er i aller høyeste grad en bestemmelse som etter min oppfatning burde dekke de formål som komiteen og flertallet i komiteen har vært opptatt av i debatten i dag.

Etter min oppfatning er hensikten at en også må ta hensyn til bedriftens daglige drift, og det er imøtekommet gjennom punkt 2 i lovforslaget.

Karin Andersen (SV): Noe som det ikke er gjort noen forandringer på i innstillingen, men som det kanskje er grunn til å se på framover, er tidsfristene i loven. Tidsfristen, slik som den har blitt nå, er ganske lang, og det er her en sammenblanding av om vilkåret for utdanningspermisjon er til stede og om muligheten for utdanningspermisjon er til stede.

SV var under behandlingen av saken inne på å lage en todelt ordning, der man kunne få en kortere tidsfrist for å finne ut om vilkåret var til stede, for det ville kanskje ikke være så vanskelig å finne ut om en arbeidstaker faktisk hadde rett til en slik permisjon. At man kunne trenge lengre tid for å tilrettelegge den praktiske gjennomføringen, er en annen sak. Vi valgte å ikke fremme denne saken nå igjen, fordi man var opptatt av den brede enigheten som var rundt saken, og det var tydelig at det var viktig å ikke komme med noen overraskende momenter.

Men jeg har lyst til å spørre statsråden om han mener at det i framtida kan være grunnlag for å se på en slik todeling av tidsfrister, slik at arbeidsgiver kan få en kortere tidsfrist, f.eks. én måned, for å finne ut eller klargjøre om vilkåret for permisjon er til stede, og at fristen for tilrettelegging f.eks. kan være seks måneder, slik som i dag. Det at man får en klargjøring av om vilkåret er til stede, tror jeg vil rydde en del stridsspørsmål til side og vil kunne gjøre det klart at når de praktiske forutsetningene for å kunne gjennomføre en permisjon endrer seg, kan man mye raskere få gjennomført en utdanning. For det er tidsfrister ved utdanningsinstitusjoner, og det er ikke alltid så lett å vente i seks måneder på å skulle begynne på et utdanningsløp.

Statsråd Odd Roger Enoksen: Min oppfatning er, som det også står i proposisjonen, at lovens hovedregel skal være at arbeidsgiver skal gi svar så snart som mulig. Den fristen som er satt på et halvt år, er en maksimumsfrist som ikke skal overskrides. Det er jo slik at jo kortere

(Statsråd Enoksen)

maksimumsfrist man setter og jo snarere svar skal gis, jo større er risikoen for at svaret, ut fra hensynet til daglig drift, planlegging og slike ting, kan komme til å bli nei. Så dette er en avveining som etter min oppfatning går begge veier. Svar på om utdanningspermisjon kan imøtekommes, skal gis så snart som mulig og innenfor en maksimumsfrist på seks måneder, med mindre det gjelder kortere permisjoner hvor det er en mindre romslig frist.

Jeg ser selvsagt at det kunne være mulig å dele dette, slik at spørsmålet om vilkår kunne være avklart på et tidligere tidspunkt, som representanten Andersen var inne på. Men sammenhengen mellom vilkår og mulighetene for praktisk å ta ut permisjon er likevel i aller høyeste grad til stede, også i forhold til å søke utdanningsinstitusjoner, på en slik måte at jeg har funnet det rett å legge til rette for at man skal kunne gi et svar på om utdanningspermisjonen gis. Det skal gis så raskt som mulig. Det er lovens hovedregel, og maksimumsgrensen er seks måneder.

Øystein Djupedal (SV): Jeg legger merke til at statsråden driver og sprengeleser lovtekst, og jeg skal ikke stille et inkvisitorisk spørsmål om hvordan det skal forstås, men heller gi et generelt råd. Ut fra dagens debatt er lovteksten å forstå, i den grad det måtte være tvil, i rauest og romsligst mulig grad i den forstand at man faktisk mener det som er hovedintensjonen i det som står her, nemlig at denne reformen skal på plass, og at de unntaksbestemmelser som ligger der, er unntaksbestemmelser som i svært liten grad skal komme til anvendelse.

Men la meg da stille et spørsmål av mer overordnet karakter, fordi vi som storting, og også Regjeringen, har et overordnet ansvar som arbeidsgivere. Det betyr at når man nå iverksetter en stor etter- og videreutdanningsreform, vil mange yrkesgrupper også innenfor det offentlige ansvarsområde selvfølgelig omfattes av reformen. Hvis en bare ser på noen yrkesgrupper som nylig har vært omtalt, det gjelder helsepersonell og også lærere, så har de et sterkt ønske om å få muligheten til etter- og videreutdanning for å bli satset mer på og for å være på høyde med de store teknologiske og andre endringer som foregår også i det offentlige arbeidsliv. Det som da kunne være interessant å høre, var om statsråden kunne gi noen signaler om hvordan Regjeringen har tenkt å legge til rette for at også disse store arbeidstakergruppene skal få del i reformen, selvfølgelig, og hvordan en rent offensivt, etter at reformen nå blir vedtatt i Stortinget, har tenkt å praktisere sitt arbeidsgiveransvar. Det vil jo bety at store grupper i det offentlige til enhver tid enten vil sitte på skolebenken eller på annen måte få etter- og videreutdanning, og det vil muligens føre til betydelig personellmangel hvis mange gjør det samtidig. Men det det betyr uansett, er at mange vil få en livskvalitet og en mulighet til å bli satset på, som mange sterkt har etterlyst og etterlengtet – også i denne sal. Og hvis jeg ikke husker helt feil, har også statsrådets parti gjentatte ganger tatt til orde for at det er en av de viktige arbeidsgiveroppgavene som vi må ta innover oss. Så det kunne være interessant å få en overordnet betraktning rundt det.

Statsråd Odd Roger Enoksen: I likhet med det som bl.a. representanten Karin Andersen sa i sitt innlegg, tror jeg faktisk at dette også i offentlig sektor er en av de virkelig store utfordringene vi står overfor. Også i offentlig sektor vil behovet for økt kunnskap, økt kompetanse, ny kompetanse og omstilling komme til å være kontinuerlig til stede i årene framover. Det er like viktig at yrkesgrupper innenfor denne sektoren reelt får brukt retten til etter- og videreutdanning, som andre yrkesgrupper gjør det.

Vi vet at vi allerede i dag innenfor enkelte sektorer har knapphet på arbeidskraft. Det er helt opplagt, som representanten Djupedal peker på, at det blir en utfordring å løse dette på en måte som gir en reell mulighet til å benytte seg av retten til etter- og videreutdanning.

Det er av forståelige grunner vanskelig for meg i dagens debatt nøyaktig å gå inn på hvordan dette skal løses, men dette er vi i aller høyeste grad opptatt av, for denne retten skal bli reell.

Så valgte jeg også å ta med meg lovteksten opp denne gangen, for det står faktisk ganske mye nyttig lesning i denne teksten. Og jeg har, spesielt siden representanter fra SV har vært opptatt av avgrensningen mellom yrkesrelatert og arbeidslivsrelatert utdanning, til slutt lyst til å si at det fra Regjeringens side er lagt opp til at dette begrepet, som jeg også sa i mitt hovedinnlegg, ikke skal avgrenses for mye. Og i denne teksten står det:

«Yrkesrelatert utdanning omfatter alle typer arbeidsmarkedsrelevant etter- og videreutdanning.»

Det er ikke påkrevd at utdanningen vil ha betydning for den stilling eller arbeidsplass arbeidstakeren innehar. Bakgrunnen er at kompetansereformen er begrunnet i behovet for høy kompetanse og økt omstillingsevne i hele arbeidslivet, og ikke først og fremst i heving av kompetansen i den enkelte bedrift eller virksomhet. Så etter min oppfatning snevrer representantene fra SV inn reformen i forhold til det som Regjeringen har lagt til rette for. Det synes jeg er uheldig, for vårt utgangspunkt er at den skal være så vid som mulig. Det er det også lagt til rette for i lovteksten, som jeg av og til med fordel finner at man kan lese fra.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Øystein Djupedal (SV): Det er veldig fort gjort å gå seg litt blind i en så viktig debatt som vi har i dag, fordi det perspektivet som de fleste her er opptatt av, jo er et perspektiv som egentlig ikke går på lovforståelse, men som går på det faktum at Odelstinget er i ferd med å vedta en av de aller største reformer som er vedtatt i de siste ti år. Dette er sannsynligvis en av de aller viktigste sakene Odelstinget har til behandling i inneværende år, for den har altså et perspektiv som er langt videre enn det man kanskje kan få inntrykk av når man driver med lovforståelse, som vi her har gjort.

Det er en stor gledens dag for SV også, for vi var de som startet den politiske prosessen her i Stortinget med vårt forslag, som senere resulterte i Buer-utvalget, stor-

tingsmeldinger, innstillinger fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen – og til slutt i dagens innstilling.

Men først og fremst er det ikke en gledens dag bare for SV, dette er en gledens dag for norsk arbeidsliv, for denne reformen som vi nå er i ferd med å vedta, ligger altså helt i forkant i europeisk sammenheng. Det gjør at norsk arbeidsliv vil ha muligheten til å møte endringstakt og utfordring på en helt annen måte enn mange andre land. Det som er det genuint norske, og som er det mest geniale med hele reformen, er at perspektivet hele tiden har vært at *alle* skal omfattes av reformen. For alle land satses på etterutdanning – en kan se det i alle rapporter som kommer, fra hvilket som helst land, at en snakker om etterutdanning og videreutdanning. Men det er bare for de få. Og det betyr at det perspektivet som ligger til grunn for de vedtak Odelstinget i dag gjør, er at *alle* skal omfattes av reformen.

Hvis en ser i utdanningsstatistikken, vil en jo se at det som er skjevst av alt, er *hvem* som i dag får muligheten til etter- og videreutdanning. De som sitter øverst ved bordet, som i utgangspunktet har mest utdanning, er de som også satses mest på. De som har de dårligst betalte jobbene, som sitter nederst ved bordet, er også de som satses minst på. Og det betyr at en lovfesting av en individuell rett til permisjon kan utviske det klasseskillet eller det kunnskapsskillet som eksisterer i arbeidslivet. Det er det genuint norske med denne reformen, og det vil vi håpe vil gi en smitteeffekt også overfor våre nordiske land, der vi har tatt opp reformen gjentatte ganger. Kanskje vil også etter hvert flere europeiske land se at det er et perspektiv en må ha med seg – altså ikke et perspektiv som ekskluderer, men som inkluderer også et gode, etterutdanning. Denne reformen skal være en rettighet for de mange, og ikke et gode for de få.

Det er et par andre perspektiver som det også er viktig å ta med seg. Det som i reformen går på livskvalitet, er også genuint viktig. Det betyr altså at man får muligheten til å bli satsset på gjennom et yrkesliv. Vi kjenner alle sammen mange eksempler på at en arbeidstaker går tom, man går lei etter mange år fordi man har gjort det samme, stått i den samme tralten. At man får muligheten til faglig påfyll, er i seg selv et livskvalitetsperspektiv som er kjempeviktig. Men kanskje det aller viktigste, selvfølgelig, hvis man skal se stort på det, er at endringstakten i arbeidslivet er så høy at denne reformen også av den grunn er nødvendig.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 2. (Votering, sjå side 60)

S a k n r . 3

Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i lov av 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (arbeidsmiljøloven) (Innst. O. nr. 5 (1999-2000), jf. Ot.prp. nr. 77 (1998-1999))

Inga Kvalbukt (Sp) (ordfører for saken): En samlet komite understreker betydningen av trygge tilsettingsfor-

hold, og det er også en av intensjonene med arbeidsmiljøloven.

Statistisk sentralbyrås levekårsundersøkelse fra 1997 viser at plikten til å opprette skriftlige arbeidsavtaler ikke fungerer slik det er ment. Det synes derfor å være et reelt behov for kontroll med arbeidsgiverplikten når det gjelder å opprette skriftlige arbeidsavtaler. Arbeidsgiver har hovedansvaret for at loven etterkommes, og må derfor være adressat for pålegg fra Arbeidstilsynet.

Tradisjonelt har Arbeidstilsynet begrenset seg til å gi informasjon og veiledning om reglene, men de fleste av høringsinstansene i denne saken ser behovet for at Arbeidstilsynet skal kunne gi pålegg om skriftlige arbeidsavtaler, og på denne bakgrunn er det derfor fremmet forslag om en egen påleggsbestemmelse i en ny § 55 G og presiseringer i § 55 B med hensyn til hvem pålegget kan rettes mot.

Komiteen mener det er arbeidsgiver som skal ta initiativ til å utforme et utkast til skriftlig arbeidskontrakt, og vil støtte departementets fremlagte forslag.

Når det gjelder arbeidstid for barn og ungdom, uttrykker en samlet komite at det er av overordnet viktighet å ha et lovverk som beskytter barna mot utnyttning og overgrep, og samtidig sikrer barn og ungdom trygge oppvekstvilkår og gode lærings- og utviklingsmuligheter. I dette ligger at naturlig deltaking i arbeid og arbeidslignende virksomheter kan være av det gode for barnas utvikling. Etter gjeldende regelverk er barnearbeid i utgangspunktet forbudt, men unntak kan gis når det gjelder kulturelt eller lignende arbeid. Men her er det en tidsbegrensning som vanskeliggjør at barn deltar i slike aktiviteter på kveldstid, eller mer enn to timer pr. dag eller tolv timer pr. uke.

Komiteen innser at dette kan vanskeliggjøre barnas naturlige deltaking i en del kulturelle aktiviteter, og støtter derfor departementets forslag om innføring av dispensasjonsbestemmelse i arbeidsmiljøloven § 36, som gjør det mulig å søke Arbeidstilsynet om forhåndssamtykke til at barn kan nyttes til kulturelt eller lignende arbeid utover to timer i døgnet eller tolv timer i uken. Men komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil gå imot at muligheten til unntak utvides til også å gjelde reklamearbeid.

Når det gjelder foreldres rett til fri ved barns sykdom, mener komiteen dette er et viktig velferdstiltak. For at de faktiske behov skal bli ivaretatt på en god måte, mener komiteen det er viktig at man hele tiden er åpen for tilpasninger og fleksibilitet i dette systemet, i pakt med at arbeidsmarkedet også utvikler og endrer seg.

Endringsforslagene fra departementet tar utgangspunkt i de endringene i folketrygdloven som ble foretatt 14. desember i fjor, der aldersgrensen for rett til stønad for kronisk sykt eller funksjonshemmet barn ble hevet fra 16 til 18 år i de tilfeller der det kreves spesielle hjelpe- eller pleietiltak. For å ivareta intensjonen i denne lovendringen har derfor Kommunal- og regionaldepartementet foreslått å heve aldersgrensen i arbeidsmiljøloven § 33 A fra 16 til 18 år for retten til permisjon ved barns sykdom. Dette synes å være en logisk tilpasning, som komiteen støtter.

Samtidig som vi har denne saken til behandling, ønsker komiteen å sette søkelyset på noe som for en del oppleves som et problem i dag. I dagens sammensatte arbeidsmarked vil det i enkelte yrkesgrupper være umulig for begge foreldre å ta ut sine rettmessige fridager for å yte påkrevd omsorg for sine syke barn. Komiteen er også kjent med at Sosial- og helsedepartementet har dette spørsmålet til vurdering. Tilgjengelig statistikk viser at det er få som tar ut maksimalt rettmessig antall omsorgsdager i løpet av året. En utviding av rettighetene der den ene forelders rettigheter overføres til den andre, vil derfor neppe medføre de store praktiske problemer eller store økonomiske uttelling. Men for dem det gjelder, vil det være av stor betydning, da det må anses som et viktig bidrag for å fremme gode og trygge oppvekstvilkår for alle barn at de har mulighet til å ha en av foreldrene hos seg under sykdom.

En samlet komitee uttaler da også at det i gitte tilfeller kan være behov for at den ene forelders rettigheter overføres til den andre. Så mitt ønske er at departementet i denne saken finner en åpning som sikrer dem som i dag har problemer på dette området.

Karin Andersen (SV): Jeg har behov for å si til det siste som saksordføreren framførte, at komiteen har vært enstemmig på dette punktet. Men det er viktig for SV å presisere at det – som det står – i så fall er i «gitte tilfeller» dette skal skje.

Vi syns det er viktig at retten til permisjon skal kunne tas ut av både far og mor. En for vid åpning på dette området vet vi godt hvor vil ende opp, nemlig at mor må ta ut all permisjonen, og at en del arbeidsplasser vil bruke dette som en brekkstang for å kunne overføre alle slike plikter til mor. Jeg vet at det er andre tilfeller som man her har rettet søkelyset mot, f.eks. folk som kan ha fravær fra hjemmet over lengre tid, slik som sjøfolk, og at det er viktig å sikre at deres barn får den samme rettigheten til å ha en av de voksne hjemme når de er syke. SVs forståelse av denne merknaden er ikke en vid åpning, men en smal mulighet i de situasjoner hvor det ikke fins noen annen mulighet for at en voksen kan være sammen med barnet når det er sjukt, enn å overføre permisjonsrettigheten. Fra SVs side er dette en smal unntaksbestemmelse.

Odd Eriksen (A): I likhet med representanten Karin Andersen vil jeg gjerne presisere at vi fra Arbeiderpartiets side ser på denne bestemmelsen som går på å overføre retten til permisjon ved barns sykdom fra den ene forelderen til den andre, som en smal bestemmelse. Vi skal bruke den i de tilfellene der det er et absolutt behov for det, fordi vi ser behovet for at en voksen skal kunne være sammen med barnet når det er sjukt. Men vi må ikke utvide retten til å overføre permisjon fra den ene forelderen til den andre på en slik måte at det i praksis vil være kvinnen som tar ut begge permisjonsrettigheter.

Vi vet at det i hverdagen er slik at vi som er mannfolk, har de viktigste jobbene som er i samfunnet, og at vi knapt nok har tid til å være hjemme sammen med syke barn. Det er hverdagen, det er praksis, og jeg ønsker ikke

at denne praksisen, fordi vi har de viktigste jobbene, skal hjemles i lov. Jeg føler at statsråden skal ta med seg det budskapet fra komiteen og fra Odelstinget at det er viktig og riktig å se på bestemmelsen, men at det fortsatt må være en smal bestemmelse for å ivareta de hensyn som jeg her har nevnt, og vi må ikke lage det slik at kvinnens plass fortsatt skal være ved kjøkkenbenken og i hjemmet.

Sverre J. Hoddevik (H): Det ble en viss oppmerksomhet knyttet til absolutt avslutninga av innstillinga, og jeg føler behov for å presisere dette også fra Høyres side, kanskje ikke med så veldig mange nyanser. Følgende står i innstillinga:

«Komiteen er kjent med at Sosial- og helsedepartementet har dette spørsmålet til vurdering.»

Det betyr at vi fra vår side ikke er innstilt på å si noe om hvor smal denne bestemmelsen i grunnen skal være, og på den måten ikke bestille noen helt presis konklusjon i innstillinga.

Da må reservasjonene på en måte ha gått runden rundt. Det får være gjenstand for senere vurdering, uten en spesielt bestilt konklusjon.

Inga Kvalbukt (Sp): Jeg forundres stadig over de såkalte sosialistiske partiers sterkt konservative holdning i forhold til omsorgs- og familietenkning. Hva er feil med mor?

Det vi her diskuterer, er å legge til rette for trygge og gode forhold for barn, for syke barn. Når et lite barn er sykt, trenger det vel mer enn noen gang en eller annen person hjemme hos seg, om det så er mor som er hjemme. Nå tror ikke jeg virkeligheten er slik at det er så selvfølgelig lenger at det alltid er mor som er hjemme. Jeg blir så lei av denne selvfølgelig-tenkningen til de såkalte sosialistene.

Slik som jeg ser utviklingen i dagens samfunn, er de unge mye friere i sin tenkning og i sin tilrettelegging av dagene. Jeg har sett mange tilfeller der far er den naturlige omsorgspersonen. Men jeg understreker at jeg ikke ser noe galt i at mor er hjemme dobbel dose når barnet er sykt. Det viktigste er at barnet har en trygg og kjent person hjemme hos seg, gjerne storesøster eller storebror.

Dette gjelder først og fremst barna. Hvilken åpning departementet finner, vil vi etter hvert få se. At den blir så bred, tror vi vel ikke når man er redd for å lage et vanskelig system. Selv om det fins enkelte tilfeller vi ikke syns er så bra, er det viktig å understreke at misbruk ikke må oppheve bruk hvis de fleste tilfellene er bra. Dette gjelder forslag om å legge til rette for at alle syke barn her i landet skal ha rett og mulighet til å ha en person hjemme hos seg. Det er ikke artig for en 7 – 8-åring å ligge alene hjemme bak låst dør.

Statsråd Odd Roger Enoksen: To saker:

Når det gjelder dispensasjon fra arbeidstidsreglene for barn, merker jeg meg at komiteens flertall går imot at det skal gis dispensasjon i forbindelse med reklamearbeid. Jeg vil likevel si at dette hensynet skal kunne ivaretas uten at det gjøres endringer i det foreliggende lovforsla-

get. Komiteflertallets oppfatning vil bli fulgt opp ved at det blir gitt instruks til Arbeidstilsynet om hvilke typer arbeid som dispensasjonsadgangen skal omfatte, herunder at adgangen ikke gis anvendelse for reklamearbeid. Det betyr at flertallets merknad om at innføring av dispensasjonsbestemmelse ikke må åpne for utvidelse av arbeidstiden for barnarbeid på andre områder enn det som er hensikten med forslaget, burde være ivaretatt.

Når det gjelder rett til overføring av permisjonsrettigheter mellom foreldrene, er det helt riktig det som komiteen skriver i sin innstilling, at dette spørsmålet er til vurdering i Helse- og sosialdepartementet, og jeg går ut fra at de signaler som blir gitt herfra, vil bli tatt med i vurderingene der.

Karin Andersen (SV): Etter saksordførers siste innlegg er det klart at intensjonen med det som komiteen har skrevet her, er ulik. Poenget fra vår side er at barnet også har rett til at far skal være hjemme. Vi har vedtatt et lovverk som skal dele dette ansvaret mellom foreldrene, fordi vi mener at dette også er en rettighet som barnet har. SV har før fremmet dette forslaget, uten at det da har fått flertall, for noen skal kunne være sammen med barna når de er sjuke. Men jeg syns nok at saksordfører har et forholdsvis enkelt syn på hvordan en slik åpen hjemmel ville bli praktisert. Jeg registrerer at hun har et helt annet syn enn SV på hva slags samfunnsutvikling og familieansvar som man bør ha, og hvordan samfunnet bør legge til rette for det. Fra vår side har vi vært villige til å gi denne åpningen for overføring fordi vi ser at i noen tilfeller er det praktisk rett og slett umulig uten. Men i de tilfellene der det er mulig, mener vi at lovverket skal være slik at det ivaretar barnets rett til å ha en av foreldrene hjemme, og hjemlingen av retten skal være slik at foreldrene skal ha hver sine rettigheter. Vi syns det er viktig både i de vanlige, tradisjonelle familiene og i de andre familiene at man får et arbeidsliv som legger til rette for at mor kan ha en jobb, og ikke slik som det har vært til nå, at når man skal praktisere noen av disse bestemmelsene, er det mor som må ta ut alle permisjonene og derved kommer i en dårligere stilling i forhold til arbeidsgiver enn far. Dette er det lang erfaring med, og det er en av grunnene til at vi har ønsket en slik deling, og at vi mener at det prinsippet bør følges videre.

Sylvia Brustad (A): Jeg vil bare kommentere og presisere hva komiteen faktisk har sagt i innstillingen når det gjelder rett til fri ved barns sykdom. Jeg vil sitere det komiteen sier:

«Komiteen er kjent med at i dagens yrkesliv, og med de praktiske problemer den enkelte familie kan oppleve i forbindelse med barns sykdom, kan det i gitte tilfeller være behov for at den ene forelders rettigheter overføres til den andre. Komiteen er kjent med at Sosial- og helsedepartementet har dette spørsmålet til vurdering.»

Det betyr at komiteen på ingen måte har tatt noen stilling til sakens intensjon, og jeg vil i hvert fall på vegne av mitt parti – og jeg tror jeg har flere partier med meg i det – si at jeg mener det ikke er grunnlag for å tolke den

merknaden fra komiteen dit som saksordfører Inga Kvalbukt har gjort fra denne talerstolen. Det må i så fall stå for Senterpartiets regning og ikke for resten av komiteens.

Ivar Østberg (KrF): Jeg vil gjerne på Kristelig Folkepartis vegne få presisere at vi står for det komiteen har sagt, og komiteen sier til slutt i innstillingen at den er kjent med at Sosial- og helsedepartementet har dette spørsmålet til vurdering. Dermed har vi altså ikke tatt noen stilling, så vi får ta debatten og gjøre det når Sosial- og helsedepartementets vurderinger ligger på bordet.

Så er vi selvfølgelig kjent med at det er visse praktiske forhold, og det er det pekt på i setningen foran. Så debatten om «smalhet» og «bredhet» her er noe som vi ser fram til i Kristelig Folkeparti. Den tar vi ikke nå.

Presidenten: Inga Kvalbukt har hatt ordet to ganger i debatten og får ordet til ein kort merknad.

Inga Kvalbukt (Sp): Jeg finner det kanskje riktig å gjenta siste delen av mitt innlegg. Der sa jeg:

«En samlet komite uttaler da også at det i gitte tilfeller kan være behov for at den ene forelders rettigheter overføres til den andre.»

Og så fortsetter jeg for egen regning:

«Så mitt ønske er at departementet i denne saken finner en åpning som sikrer dem som i dag har problemer på dette området.»

Og det kan jeg gjerne gjenta, det står jeg på. Hensikten her er å finne en åpning for dem som har problemer, for å sikre alle barn i dette landet best mulige vilkår.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 3. (Votering, sjå side 61)

Etter at det var ringt til votering i fem minutt, sa

presidenten: Odelstinget skal votere i sakene nr. 1 – 3.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Harald T. Nesvik på vegner av Framstegspartiet og Sosialistisk Venstreparti sett fram eit forslag. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringa fremme et helhetlig forslag til vurdering av samboere og samboerdefinisjoner, slik at man slipper ulike samboerdefinisjoner på ulike områder innen norsk lovverk, og at disse får utilsiktede konsekvenser.»

Dette forslaget vert i samsvar med forretningsordenen § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

l o v

om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 3-16 første ledd bokstav b nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

Dersom omsorgsarbeidet tar slutt på grunn av varig institusjonsopphold eller dødsfall, skal det godskrives pensjonspoeng selv om omsorgsarbeidet avsluttes før halve året er gått. Det er forutsatt at det er godskrevet pensjonspoeng for omsorgsarbeidet i de tre umiddelbart foregående årene.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

§ 3-26 tredje ledd bokstav c skal lyde:

c) ytelser fra norsk individuell pensjonsforsikring, livrente, gavepensjon o.l.

Presidenten: Framstegspartiet har varsla at dei vil røyste imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 57 mot 12 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 19.38.16)

Vidare var tilrådd:

§ 8-17 andre ledd skal lyde:

Det ytes ikke sykepenger fra trygden under *lovbestemt ferie etter lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie § 5* og permisjon, se også § 8-3 tredje ledd.

§ 8-28 fjerde ledd skal lyde:

For timelønnede arbeidstakere med skiftende arbeidsperioder omgjøres den aktuelle ukeinntekten til et sykepengegrunnlag pr. dag i arbeidsgiverperioden ved at inntekten fordeles på det gjennomsnittlige antall arbeidsdager pr. uke i beregningsperioden.

§ 8-45 skal lyde:

En fisker som er tatt opp på blad B i fiskermanntallet i medhold av *lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere § 4*, har rett til sykepenger uten hensyn til bestemmelsene i § 8-2 om opptjeningstid.

§ 8-48 nytt tredje ledd skal lyde:

Den som samtidig fyller vilkårene for sykepenger og for rehabiliteringspenger, har rett til den høyeste av ytelsene, se § 10-14 første ledd.

§ 10-4 nytt andre ledd skal lyde:

For rett til rehabiliteringspenger i en periode før et attføringstiltak blir satt i verk (§ 10-8 fjerde ledd), er det et vilkår at medlemmet er fylt 19 år.

Nåværende andre ledd blir nytt tredje ledd.

§ 10-14 nytt første ledd skal lyde:

Den som samtidig fyller vilkårene for rehabiliteringspenger og for sykepenger, har rett til den høyeste av ytelsene.

Nåværende første ledd blir nytt andre ledd.

§ 10-16 andre ledd skal lyde:

Det skal fastsettes en særskilt uføregrad for den del av uførheten som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom. Det ses bort fra uførhet som skyldes andre forhold enn yrkesskaden, når denne delen utgjør under 30 prosent av den totale uførheten.

§ 11-17 andre ledd skal lyde:

Det skal fastsettes en særskilt uføregrad for den del av uførheten som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom. Det ses bort fra uførhet som skyldes andre forhold enn yrkesskaden, når denne delen utgjør under 30 prosent av den totale uførheten.

§ 12-7 tredje ledd nytt andre punktum skal lyde:

Dersom sykdommen, skaden eller lytet har redusert inntektsevnen gradvis over flere år, kan det tas utgangspunkt i gjennomsnittlig pensjongivende inntekt for de tre siste kalenderår før sykdommen, skaden eller lytet oppstod.

Nåværende andre punktum blir nytt tredje punktum.

§ 12-18 andre ledd skal lyde:

Det skal fastsettes en særskilt uføregrad for den del av uførheten som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom. Det ses bort fra uførhet som skyldes andre forhold enn yrkesskaden, når denne delen utgjør under 30 prosent av den totale uførheten.

§ 13-7 første ledd bokstav a skal lyde:

a) Fiskere og fangstmenn som er tatt opp i fiskermanntallet, se *lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere § 4*,

§ 15-6 åttende ledd skal lyde:

For tidsrom som brukerkontakt (§ 15-12 fjerde ledd), kan stønadstiden utvides med opptil to år ekstra fram til det yngste barnet fyller ti år.

§ 15-8 første ledd skal lyde:

Når det yngste barnet har fylt tre år, er det et vilkår for rett til overgangsstønad etter § 15-6 andre, femte og åttende ledd at den enslige moren eller faren enten

- a) er under utdanning som utgjør minst halvparten av utdanning på full tid,
- b) er i arbeid som utgjør minst halvparten av full tid,
- c) er tilmeldt arbeidsformidlingen som reell arbeidssøker, se §§ 4-5 og 4-8,
- d) etablerer egen virksomhet, se § 4-6 tredje ledd, eller
- e) er brukerkontakt.

§ 15-8 fjerde ledd nytt andre punktum skal lyde:

Et vedtak om tidsbegrenset bortfall etter andre ledd kan ikke gjøres gjeldende når den enslige moren eller faren fyller vilkårene for rett til overgangsstonad på annet grunnlag, har mottatt overgangsstonad i mer enn ett år på annet grunnlag, eller det har gått mer enn ett år siden vedkommende sist mottok overgangsstonad.

§ 15-11 første ledd bokstav b skal lyde:

b) er tilmeldt arbeidsformidlingen som reell arbeidssøker, se §§ 4-5 og 4-8, eller etablerer egen virksomhet, se § 4-6 tredje ledd.

§ 15-12 femte ledd skal lyde:

Uten hensyn til bestemmelsene i denne paragrafen kan det gis utdanningsstonad til en enslig mor eller far som deltar *som brukerkontakt* i oppfølgingsvirksomhet som tar sikte på å kvalifisere og stimulere enslige forsørgere til arbeid og utdanning.

Innholdsfortegnelsen til kapittel 16 fjerde strekpunkt skal lyde:

– utdanningsstonad og tilskott står i § 16-9

Innholdsfortegnelsen til kapittel 17 femte strekpunkt skal lyde:

– *stonad* til barnetilsyn, utdanningsstonad og *tilskott* står i § 17-9

§ 17-12 tredje ledd skal lyde:

Pensjon etter denne paragrafen beregnes på grunnlag av den uførepensjon eller alderspensjon som den avdøde ville ha hatt som yrkesskadd, se §§ 3-30, 12-18 og 19-11.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

§ 19-6 andre ledd første punktum skal lyde:

Alderspensjonen (hel alderspensjon) til en person mellom 67 og 70 år reduseres (graderes) på grunnlag av *pensjongivende inntekt og arbeidsinntekt av samme art i utlandet* som vedkommende har.

Presidenten: Framstegspartiet har varsla at dei går imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 60 mot 12 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 19.38.54)

Vidare var tilrådd:

§ 21-4 nytt femte ledd skal lyde:

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder også for arbeidsmarkedsetaten når etaten behandler saker etter folketrygdloven § 15-8.

§ 21-12 fjerde skal lyde:

Ved klage etter første til tredje ledd gjelder bestemmelsene i lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten § 10, § 11, § 13 første ledd første og andre punktum og § 14.

§ 21-12 sjuende ledd oppheves.

Nåværende åttende til tiende ledd blir nye sjuende til niende ledd.

§ 22-13 femte ledd skal lyde:

En arbeidsgivers refusjonskrav etter §§ 8-20, 8-21, 9-7 og 22-3 innfris for opptil tre måneder før *den måneden da kravet ble satt fram.*

§ 22-14 femte ledd nytt andre punktum skal lyde:

Dersom slikt trekk opphører, varer virkningen av avbrutt foreldelse i ett år etter at trekket opphørte.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

§ 25-4 første ledd nytt andre punktum skal lyde:

Også samboere som har bodd sammen i 12 av de siste 18 månedene, har plikt til å gi trygdekontoret melding om samboerskapet når de mottar pensjon eller overgangsstonad fra folketrygden, eller avtalefestet pensjon som nevnt i § 3-19.

Presidenten: Framstegspartiet og Sosialistisk Venstreparti har varsla at dei går imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 57 mot 15 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 19.39.32)

Vidare var tilrådd:

§ 25-13 første og andre ledd skal lyde:

Departementet kan samtykke i avvik fra bestemmelsene i denne loven i forbindelse med *forsøksvirksomhet.*

Forsøksvirksomheten må være faglig og økonomisk vel underbygd og kan omfatte:

a. *forsøk med oppfølging av sykmeldte*

b. *forsøk med lavere uføregrad enn 50 prosent for uførepensjonister*

c. *forsøk med forhåndsbetaling av egenandeler for helse-tjenester*

Nåværende andre og tredje ledd blir tredje og fjerde ledd.

II

I lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten gjøres følgende endringer:

I § 1 nr. 4 første ledd endres «§ 11» til «§ 12 nr. 2».

I § 1 nr. 4 andre ledd skal ordene «formann» og «Han» endres til henholdsvis «leder» og «Lederen».

I § 3 første ledd skal ordene «formann», «varaformann», «Formannen», «varaformannen», endres til henholdsvis «leder», «nestleder», «Lederen», «nestlederen».

I § 3 tredje ledd andre punktum skal ordet «rettsformann» endres til «administrator».

§ 3 femte ledd skal lyde:

Kongen oppnevner for fire år om gangen et *utvalg av legmedlemmer*. Om lag halvparten av medlemmene skal ha særlig kyndighet i de saksforhold Trygderetten får til behandling. De som oppnevnes skal være pliktige til å gjøre tjeneste som medlemmer av Trygderetten. Domstolloven §§ 65, 67 og 100 får tilsvarende anvendelse.

I § 5 andre ledd skal ordet «formann» endres til «leder».

I § 6 skal ordene «formann» «formannens», «varaformann» og «legmenn» endres til henholdsvis «leder», «lederens», «nestlederen» og «legmedlemmer».

I § 7 første ledd andre punktum skal ordet «formann» endres til «administrator».

§ 7 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Inntil to medlemmer kan være *legmedlemmer med særlig kyndighet i saksforholdene*.

§ 7 fjerde ledd tredje punktum skal lyde:

De øvrige medlemmer hentes fra *legmedlemsutvalget*.

I § 7 femte ledd skal ordene «rettsformann» og «formann» endres til henholdsvis «administrator» og «leder».

§ 7 sjette ledd skal lyde:

Medlemmer fra legmedlemsutvalget tas ut ved oppnevning når det skal pekes ut legmedlemmer med særlig kyndighet i saksforholdene. For øvrig tas legmedlemmer ut ved loddtrekning. Trygderettens leder eller den som foretar oppnevningen eller loddtrekningen i lederens sted, kan bestemme at de samme legmedlemmer skal gjøre tjeneste i flere saker.

I § 8 andre ledd første punktum skal ordet «formann» endres til «administrator».

§ 8 andre ledd tredje og fjerde punktum skal lyde:

Er retten ikke samlet kan ugildhetsspørsmålet avgjøres av rettens *administrator*, men av Trygderettens *leder* dersom det er spørsmål om ugildhet for rettens *administrator*. Trygderettens *leder* avgjør selv om han *eller hun* er ugild.

I § 8 andre ledd femte punktum skal ordet «formann» endres til «leder».

I § 9 skal ordene «formann», «en legmann» og «hans» endres til henholdsvis «leder», «et legmedlem» og «vedkommendes».

§ 11 skal lyde:

Anke til Trygderetten skal fremsettes skriftlig eller muntlig til vedkommende trygdekontor når det gjelder vedtak etter lovgivning som hører under Rikstrygdeverket, til arbeidskontoret når det gjelder vedtak etter lovgivning som hører under Arbeidsdirektoratet, og for øvrig til den institusjon som saken hører under.

Erklæringen om anke må være underskrevet og nevne:

- a) *at den er en anke til Trygderetten,*
- b) *navn, fødselsdag og år samt adresse til den ankende part,*
- c) *det vedtak som påankes,*
- d) *den endring i vedtaket som kreves, og så vidt mulig de nærmere omstendigheter som anføres til støtte for anken,*
- e) *erklæringer og andre bevis som påberopes,*
- f) *bilag som følger anken.*

Trygdekontor, arbeidskontor eller vedkommende annen institusjon som mottar muntlig anke, skal sørge for å sette den opp skriftlig og underskrive den sammen med den ankende part.

Hvis en skriftlig anke er ufullstendig eller uklar, skal den ankende part gjøres oppmerksom på eventuelle mangler ved anken eller andre forhold som kan ha betydning i saken, og gis en frist for å rette opp eller supplere anken.

§ 12 skal lyde:

1. *Dersom et vedtak kan påklages til overordnet organ etter folketrygdloven § 21-12, barnetrygdloven § 15, sysselsettingsloven § 32 eller etter bestemmelser i andre særlover, kan saken bringes inn for Trygderetten først etter at klageadgangen er nyttet.*
2. *Det organ som har truffet det påankede vedtaket, skal være ankemotpart ved behandlingen av anken i Trygderetten. Rikstrygdeverket skal likevel være ankemotpart for vedtak truffet av trygdekontoret etter andre lover enn folketrygdloven og barnetrygdloven.*

§ 13 skal lyde:

Ankemotparten skal ta det påankede vedtaket opp til ny prøving. Dersom vedtaket er truffet av et annet organ enn ankemotparten, skal også dette organet foreta en ny prøving før saken eventuelt sendes ankemotparten. Hvis anken ikke faller bort, skal ankemotparten tilrettelegge saken og fremstille den i et oversendelsesbrev til Trygderetten.

Før saken sendes til Trygderetten skal gjenpart av oversendelsesbrevet sendes den ankende part med melding om at mulige merknader må avgis til ankemotparten innen en frist som ikke må være kortere enn 14 dager, regnet fra og med den dag meldingen er mottatt. *Foreleggelse for den ankende part kan unnlates dersom alle vesentlige fakta og vurderinger i oversendelsesbrevet må antas å være kjent for den ankende part.*

Hvis innkomne merknader ikke fører til at ankemotparten tar saken opp til ny behandling eller fristen for

merknader er utløpt uten at merknader er innkommet, skal saken med erklæring om anke, mulige tilleggsmærknader fra den ankende part og øvrige saksdokumenter snarest fremlegges for Trygderetten.

Har den ankende part gitt merknader og ankemotparten helt eller delvis imøtegår disse i oversendelsesbrevet til Trygderetten eller i tilleggsbrev, skal gjenpart av brevet sendes den ankende part, som innen samme frist som foran nevnt kan gi tilsvarende direkte til Trygderetten. *Det samme gjelder når oversendelsesbrevet i medhold av andre ledd ikke har vært forelagt den ankende part.*

Bestemmelsen i § 27 gjelder tilsvarende for meldinger til den ankende part etter *andre* og *fjerde* ledd.

I § 14 andre ledd skal ordet «formann» endres til «leder».

I § 15 nr. 3 første ledd skal ordet «han» endres til «vedkommende».

I § 15 nr. 7 skal ordet «formann» endres til «administrator».

I § 16 nr. 1 første ledd skal ordet «han» endres til «vedkommende».

I § 16 nr. 1 andre ledd skal ordet «formann» endres til «administrator».

I § 17 nr. 3 skal ordet «han» endres til «vedkommende».

§ 17 nr. 4 første punktum skal lyde:

Selv om parten i medhold av bestemmelsene i denne paragraf har rett til å gjøre seg kjent med et dokument, faller denne rett bort i den utstrekning dokumentet inneholder noe som det av hensyn til *partens* helse eller *partens* forhold til personer som står *ham* eller *henne* nær, må anses utilrådelig at *parten* får kjennskap til.

I § 17 nr. 5 skal ordene «han» og «ham» endres til «parten».

I § 17 nr. 6 første punktum skal ordet «han» endres til «parten».

I § 17 nr. 6 andre punktum skal ordet «han» endres til «vedkommende».

I § 17 nr. 7 skal ordet «formann» endres til «administrator».

I § 19 andre ledd skal ordet «formann» endres til «administrator».

I § 20 første ledd skal ordene «ham», «formann» og «han» endres til henholdsvis «vedkommende», «administrator» og «den ankende part».

I § 21 andre ledd endres «§ 13 sjette ledd» til «§ 13 første ledd tredje punktum».

§ 22 første ledd nytt andre punktum skal lyde:

I meddelelsen skal partene gjøres oppmerksom på søksmålsfristen etter § 23 fjerde ledd.

I § 22 andre ledd første punktum skal ordet «formann» endres til «administrator».

§ 22 andre ledd andre og tredje punktum skal lyde:

Rettens administrator skal uten opphold underrette partene om rettelsen gjennom rekommandert brev. En part som er misnøyd med rettelsen, kan kreve saken forelagt for retten.

I § 22 andre ledd femte punktum skal ordet «Formannen» endres til «Rettens administrator».

§ 23 nytt fjerde ledd skal lyde:

Fristen for søksmål er seks måneder fra det tidspunkt melding om Trygderettens kjennelse er kommet fram til vedkommende part. Det kan gis oppreisning mot oversetting av søksmålsfristen på de vilkår som er fastsatt i domstoloven § 153 og § 154 første ledd.

I § 27 tredje ledd første punktum skal ordet «hans» endres til «partens».

I § 27 tredje ledd tredje punktum skal ordet «hans» endres til «vedkommendes».

I § 28 og § 30 første ledd skal ordet «legmenn» endres til «legmedlemmer».

I § 31 første ledd skal ordet «han» endres til «vedkommende».

III

I lov 18. august 1911 nr. 8 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) skal § 16 tolvte ledd lyde:

Reglene om ektefeller gis tilsvarende anvendelse for meldepliktige samboere og registrerte samboere hvor den ene er pensjonist med rett til ytelse fra folketrygden, i henhold til folketrygdloven § 25-4 første ledd første punktum.

IV

I lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak for å fremme sysselsetting gjøres følgende endringer:

§ 32 tredje ledd andre punktum oppheves.

Nåværende tredje ledd tredje punktum blir nytt andre punktum.

V

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser skal § 1 nr. 1 første ledd bokstav a og d lyde:

- a) Tjenestepensjonsordning som er fastsatt ved lov eller vedtak av Stortinget, eller som er fastsatt av kommuner og fylkeskommuner for kommunale og fylkeskommunale tillitsmenn, tjenestemenn og arbeidere. *Det samme gjelder offentlig tjenestepensjonsordning som yter avtalefestet pensjon som beregnes som en tjenestepensjon.*
- d) *Privat eller offentlig pensjonsordning som yter avtalefestet pensjon som det kan godskrives pensjospoeng for, se folketrygdloven § 3-19.*

VI

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere skal § 6 første ledd lyde:

Aldersgrensen er 70 år for overordnede sykepleiere, sykepleiere i administrative stillinger og undervisningsstillinger, og 65 år for underordnede sykepleiere. Regler for hvilke stillinger som skal regnes som underordnede, administrative, overordnede eller undervisningsstillinger, fastsettes av departementet.

Nåværende tredje punktum blir nytt andre ledd.

VII

I lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Trygdepliktig etter denne lov er, med de unntak som følger av bestemmelser i § 2, enhver som er ført på blad B i det registeret/manntallet som er satt opp etter § 4 i loven her.

Ny § 4 skal lyde:

Departementet kan opprette et register over alle som er bosatt i riket og som har saltvannsfiske eller dyrefangst i havet som næring. Registeret skal blant annet brukes til å avgrense hvem som omfattes av sosiale ordninger for fiskere. Departementet kan gi forskrifter om føring av registeret.

Vedtak om opptak i registeret kan ikke ankes inn for Trygderetten.

Kommunal og annen offentlig myndighet er pliktig til, uten særskilt godtgjøring og uten hinder av taushetsplikt, å gi registerfører de opplysninger som trengs for registrering.

I kommuner uten fiskerirettledertjeneste, kan departementet fastsette at kommunale organer skal føre registeret. Det skal betales godtgjøring for slik bistand.

VIII

I lov 16. juni 1972 nr. 57 om regulering av deltagelsen i fisket gjøres følgende endring:
§ 10 a oppheves.

IX

I lov 22. mai 1902 nr. 10 om almindelig borgerlig Straffelov (straffeloven) skal § 12 nr. 3 bokstav a lyde:

- a) hører blant de som omhandles i denne lovs kap. 8, 9, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 20, 23, 24, 25, 26 eller 33, eller §§ 135, 141, 142, 144, 169, 192-195, 199, 206-209,

222-225, 227-235, 238, 239, 242-245, 291, 292, 294 nr 2, 317, 326-328, 330 siste ledd, 338, 367-370, 380, 381 eller 423, eller omhandles av lov 15. desember 1995 nr. 74 om forbud mot kjønnslemlestelse, og i hvert fall når den

X

Ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser

1. Endringene i folketrygdloven §§ 3-16, 3-26, 8-28, 8-45, 8-48, 10-4, 10-14, 10-16, 11-17, 12-7, 12-18, 13-7, 15-6, 15-8, 15-11, 15-12, 17-12, 19-6, 21-4, 21-12, 22-13, 22-14, 25-4 og innholdsfortegnelse i kap. 16 og 17 trer i kraft straks.

Endringen i § 3-16 gis virkning fra og med inntektsåret 1998.

Endringen i § 8-49 gis virkning også for løpende tilfeller.

Endringen i § 12-7 gis virkning for nye saker og for saker som ikke er ferdigbehandlet ved ikrafttredelsen.

Endringen i § 21-12 sjuende ledd gis virkning for alle saker som ikke er avgjort av Trygderetten når endringsloven trer i kraft.

Endringen i § 22-14 gis virkning også for tilfeller der det er foretatt trekk før endringsloven trer i kraft, med mindre kravet ved ikrafttredelsen allerede var foreldet.

2. Endringene i trygderettsloven §§ 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 27, 28, 30 og 31 trer i kraft straks.

Endringene i § 13 andre ledd andre punktum og fjerde ledd andre punktum gis virkning for alle saker der oversendelsesbrevet ved ikrafttredelsen ikke er sendt den ankende part for merknader etter tidligere § 13 sjette ledd.

Endringene i §§ 22 og 23 gis virkning for kjennelser som avsies etter endringslovens ikrafttredelse.

3. Endringene i skatteloven § 16, samordningsloven § 1, lov om pensjonsordning for sykepleiere § 6, sysselsettingsloven § 32, lov om pensjonstrygd for fiskere §§ 1 og 4, lov om regulering av deltagelsen i fisket og straffeloven § 12 trer i kraft straks. Endringen i sysselsettingsloven § 32 gis virkning for alle saker som ikke er avgjort av Trygderetten når endringsloven trer i kraft.

4. Endringene i folketrygdloven §§ 8-17 og 25-13 trer i kraft 1. januar 2000. Endringen i folketrygdloven § 8-17 gis virkning for tilfeller hvor arbeidsuførheten inntreffer etter dette tidspunkt.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Lovvedtaket vil verte sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det sett fram seks forslag. Det er:

- forslaga nr. 1-4, frå Lodve Solholm på vegner av Framstegspartiet og Høgre
- forslaga nr. 5 og 6, frå Karin Andersen på vegner av Sosialistisk Venstreparti

Presidenten tek fyrst forslag nr. 1, frå Framstegspartiet og Høgre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sikre at forskriftene tar hensyn til at alle ansatte i små bedrifter kan ha nøkkelstillinger, hvor langvarig permisjon kan skape store driftsproblemer.»

Dette forslaget vert i samsvar med forretningsordenen § 30 fjerde ledd å sende til Stortinget.

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til

l o v

om endringer i lov av 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. –
(utdanningspermisjon)

I

I lov av 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. skal nytt kapittel VIII A lyde:

Kap. VIII A. Utdanningspermisjon

§ 33 D Rett til utdanningspermisjon

1. Arbeidstaker som har vært i arbeidslivet i minst tre år og som har vært tilsatt hos arbeidsgiveren de siste to år, har rett til heltids- eller deltidspermisjon i inntil tre år for å delta i organiserte utdanningstilbud. Utdanning ut over grunnskole eller videregående opplæringsnivå må være yrkesrelatert for å gi rett til permisjon. Yrkesrelatert utdanning omfatter alle typer arbeidsmarkedsrelevante etter- og videreutdanning.

Presidenten: Til nr. 1 ligg det føre eit avvikande forslag, nr. 2, frå Framstegspartiet og Høgre. Forslaget lyder:

«§ 33 D nr. 1 skal lyde:

Fast ansatt arbeidstaker som har vært i arbeidslivet i 3 år har rett til permisjon for å delta i organiserte utdanningstilbud som gir dokumentert kompetanse etter følgende regler: Fast ansatt arbeidstaker som har vært ansatt i minst 2 år har rett til heltids- eller deltidspermisjon i inntil 1 år. Etter 5 års ansettelse har arbeidstaker rett til inntil 3 års heltids- eller deltidspermisjon. Utdanning ut over grunnskole eller videregående opplæringsnivå må være yrkesrelatert for å gi rett til permisjon. Yrkesrelatert utdanning omfatter alle typer arbeidsmarkedsrelevante etter- og videreutdanning.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet og Høgre vart tilrådinga vedteken med 50 mot 22 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 19.41.22)

Vidare var tilrådd:

2. Utdanningspermisjon kan likevel ikke kreves når det vil være til hinder for arbeidsgivers forsvarlige planlegging av drift og personaldisponeringer.

3. Arbeidstaker som har hatt utdanningspermisjon, har ikke rett til ny utdanningspermisjon før det har gått dobbel så lang tid som varigheten av den foregående permisjon, men minst ett år siden den foregående permisjon tok til. For arbeidstakere som har hatt utdanningspermisjon for kurs under én måneds varighet gjelder ikke kravet om ett års opphold før neste utdanningspermisjon.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

4. Arbeidstaker som vil nytte sin rett til utdanningspermisjon, må gi arbeidsgiver skriftlig varsel om dette. Varsel til arbeidsgiver skal inneholde opplysninger om utdanningens faglige innhold, varighet og eventuelt opptak ved utdanningsinstitusjon. Dersom det gjelder utdanning ut over grunnskole eller videregående opplæringsnivå, må yrkesrelevans begrunnes.

Presidenten: Her ligg det føre to avvikande forslag. Det er forslag nr. 3, frå Framstegspartiet og Høgre, til første og andre punktum, og det er forslag nr. 5, frå Sosialistisk Venstreparti, til tredje punktum.

Det vert først votert alternativt mellom tilrådinga til første og andre punktum og forslag nr. 3, frå Framstegspartiet og Høgre. Forslaget lyder:

«§ 33 D nr. 4 første og andre punktum skal lyde:

Arbeidstaker som vil nytte sin rett til utdanningspermisjon, må sende arbeidsgiver skriftlig søknad om dette. Søknad til arbeidsgiver skal inneholde opplysninger om utdanningens faglige innhold, varighet og eventuelle opptak ved utdanningsinstitusjon.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet og Høgre vart tilrådinga vedteken med 50 mot 22 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 19.42.14)

Presidenten: Det vert så røysta alternativt mellom tilrådinga til tredje punktum og forslag nr. 5, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«§ 33 D nr. 4 tredje punktum skal lyde:

Dersom det gjelder utdanning ut over grunnskole eller videregående opplæringsnivå, må arbeidslivsrelevans begrunnes.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart tilrådinga vedteken mot 4 røyster.

Vidare var tilrådd:

5. Dersom arbeidsgiver vil gjøre gjeldende at vilkårene for utdanningspermisjon ikke er oppfylt, herunder at permisjon må utsettes av hensyn til arbeidsgivers forsvarlige planlegging av drift og personaldisponeringer, skal arbeidstakeren snarest mulig og senest innen seks måneder, underrettes skriftlig om dette. Arbeidsgiver skal frem til svar gis på forespørsel orientere arbeidstakeren om hva som gjøres for om mulig å legge til rette for permisjonen. Dersom den permisjon arbeidstakeren har varslet vil være kortere enn seks måneder, skal arbeidsgiverens svar foreligge innen tre måneder etter at arbeidstakerens varsel er mottatt, men innen to måneder hvor det varsles utdanningspermisjon kortere enn én måned.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

6. Tvist mellom arbeidstaker og arbeidsgiver om vilkårene for utdanningspermisjon er oppfylt og om permisjon må utsettes av hensyn til arbeidsgivers forsvarlige planlegging av drift og personaldisponeringer, kan hver av partene bringe inn for en tvistenemnd etter at arbeidsgivers svarfrist etter nr. 5 er utløpt.

7. Nemnda skal bestå av syv medlemmer, hvorav like mange fra arbeidstaker- og arbeidsgiversiden. Nemnda skal ha en nøytral leder samt to faste representanter fra hver side i arbeidslivet. I tillegg skal det for den enkelte sak oppnevnes ett medlem etter forslag fra de berørte parter på hver side.

8. Nemndas vedtak kan ikke bringes inn for domstolene med mindre det gjelder saksbehandlingen eller tolkningen av denne paragraf. Ved domstolsprøving av nemndas avgjørelse, skal den konklusjon nemnda har kommet til stå ved lag mens saken er til behandling ved domstolene. Hvor dette vil virke urimelig, kan retten etter begjæring fra en part fastsette annen midlertidig ordning. Frist for å bringe nemndas avgjørelse inn for domstolene er åtte uker fra det tidspunkt nemnda traff sin avgjørelse.

Presidenten: Framstegspartiet og Høgre har varslet at dei går imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 51 mot 21 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 19.43.09)

Presidenten: Ettersom nr. 6, 7 og 8 no er vedtekne, reknar presidenten med at forslag nr. 4, frå Framstegspartiet og Høgre, fell bort. – Det vert stadfesta av Framstegspartiet og Høgre.

Vidare var tilrådd:

9. Kongen kan gi nærmere regler for utfylling og gjennomføring av bestemmelsene i denne paragraf, og kan helt eller delvis unnta virksomheter fra loven.

Presidenten: Her ligg det føre eit avvikande forslag, nr. 6, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«§ 33 D nr. 9 skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler for utfylling og gjennomføring av bestemmelsene i denne paragraf.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart tilrådinga vedteken mot 4 røyster.

Vidare var tilrådd:

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Lovvedtaket vil verte sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slikt vedtak til
lov
om endringer i lov av 4. februar 1977 nr. 4 om
arbeidervern og arbeidsmiljø m.v.

I

I lov av 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. gjøres følgende endringer:

§ 33 A nr. 1 skal lyde:

Arbeidstaker som har omsorg for barn har rett til permisjon for nødvendig tilsyn med barnet når det er sykt. Permisjonsretten gjelder til og med det kalenderåret barnet fyller 12 år. Dersom barnet er kronisk sykt eller funksjonshemmet og sykdommen eller funksjonshemmingen medfører en markert økning av risikoen for at foreldrene får fravær fra arbeidet, gjelder permisjonsretten til og med det kalenderåret barnet fyller 18 år.

§ 33 A nr. 2 skal lyde:

Arbeidstakeren har tilsvarende rett til permisjon for nødvendig tilsyn med barn under 12 år, henholdsvis 18 år, når den som har det daglige barnetilsynet er syk.

§ 33 A nr. 5 annet ledd skal lyde:

Arbeidstaker som har omsorg for barn under 18 år med livstruende eller annen svært alvorlig sykdom eller skade, har rett til permisjon dersom vedkommende av hensyn til barnet oppholder seg ved helseinstitusjonen. Retten til permisjon gjelder også når arbeidstaker må være hjemme fordi barnet trenger kontinuerlig tilsyn og pleie. Arbeidstaker som har omsorg for psykisk utviklingshemmede barn har rett til tilsvarende permisjon, uten hensyn til aldersgrensen på 18 år.

§ 34 første ledd skal lyde:

Personer som er under 15 år eller skolepliktige etter lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova), må, utenom de tilfeller som er nevnt i § 35, ikke nyttes til arbeid som går inn under denne lov.

§ 35 første ledd bokstav c) skal lyde:

at barn som er under 15 år eller er skolepliktig nyttes til kulturelt eller lignende arbeid.

§ 36 første ledd skal lyde:

Arbeidstiden for barn og ungdom skal legges slik at den ikke hindrer skolegang, eller hindrer dem i å dra nytte av undervisningen.

§ 36 annet ledd skal lyde:

For barn som er under 15 år eller er skolepliktig, må den alminnelige arbeidstiden ikke overstige 2 timer i døgnet og 12 timer i uken. På undervisningsfrie dager kan den daglige arbeidstiden heves til 7 timer. I perioder med skoleferie på minst en uke må den alminnelige arbeidstiden ikke overstige 7 timer i døgnet og 35 timer i uken. *Når det er verne- og helsemessig forsvarlig, kan Arbeidstilsynet etter søknad gi forhåndssamtykke til at barn kan nyttes til kulturelt eller lignende arbeid utover 2 timer i døgnet og 12 timer i uken.*

§ 55 B første og andre ledd skal lyde:

§ 55 B. Arbeidsavtalen

Det skal inngås skriftlig arbeidsavtale i alle arbeidsforhold. *Arbeidsgiver skal utforme et utkast til arbeidsavtale i samsvar med § 55 C.*

I arbeidsforhold med en samlet varighet av mer enn en måned skal *skriftlig arbeidsavtale* foreligge snarest mulig og senest en måned etter at arbeidsforholdet begynte.

Nåværende andre ledd blir nytt tredje ledd.

Ny § 55 G skal lyde:

§ 55 G. Pålegg om å utforme arbeidsavtale

Arbeidstilsynet kan gi arbeidsgiver pålegg om å utforme utkast til skriftlig arbeidsavtale etter bestemmelsene i §§ 55 B – F.

II

I lov av 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) gjøres følgende endring:

§ 16-4 oppheves.

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Lovvedtaket vil verte sendt Lagtinget.

S a k n r . 4

Referat

- (10) Lagtingets presidentskap melder at Lagtinget har antatt Odelstingets vedtak til
 - lov om teknisk fagskole (Besl. O. nr. 1 (1999-2000))
 - lov om endring i lov av 18. august 1911 nr. 8 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) (Besl. O. nr. 2 (1999-2000))
 - lov om endring i lov av 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift (Besl. O. nr. 3 (1999-2000))
 - lov om endringar i lov av 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v. (Besl. O. nr. 4 (1999-2000))
 - lov om endring i lov av 20. juli 1991 nr. 65 om særregler for beskatning av selskaper og selskapsdeltakere (selskapsskatteloven) (Besl. O. nr. 5 (1999-2000))
 - lov om endring i lov av 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) (Besl. O. nr. 6 (1999-2000))

7. lov om endringer i lov av 17. februar 1995 nr. 9 om kompensasjon for merverdiavgift til kommuner og fylkeskommuner ved kjøp av visse tjenester fra registrerte næringsdrivende (Besl. O. nr. 7 (1999-2000))
8. lov om endringer i straffeprosessloven og straffeloven m.v. (etterforskningsmetoder m.v.) (Besl. O. nr. 8 (1999-2000))
– og at lovvedtakene er sendt Kongen.
Samr.: Vert lagd ved protokollen.
2. (11) Forslag fra stortingsrepresentantene Gerd Fladset, Siv Jensen, Øyvind Vaksdal, Terje Knudsen og Thore Aksel Nistad om lov om endring i lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner, endring av § 10 slik at staten bærer kostnadene til særskilt granskning før iverksetting av tiltak (Dokument nr. 8:14 (1999-2000))
Samr.: Vert send energi- og miljøkomiteen.
3. (12) Lov om endringer i åndsverkloven og lov om avgift på offentlig framføring av utøvende kunstners prestasjoner m.v. (Ot.prp. nr. 15 (1999-2000))
Samr.: Vert send familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.
4. (13) Lov om endringer i lov av 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (eierbegrensningsregler og holdingmodell) (Ot.prp. nr. 9 (1999-2000))
Samr.: Vert send finanskomiteen.
5. (14) Lov om endring i lov av 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr (Ot.prp. nr. 10 (1999-2000))
6. (15) Lov om endring i passloven (økt passgebyr) (Ot.prp. nr. 14 (1999-2000))
Samr.: Nr. 5 og 6 vert sende justiskomiteen.
7. (16) Lov om endringer i lov av 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. (arbeidsmiljøloven) og lov av 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. (allmenngjøringsloven) (Ot.prp. nr. 13 (1999-2000))
Samr.: Vert send kommunalkomiteen.
8. (17) Lov om opphevelse av lov av 5. februar 1965 nr. 2 om Statens Landbruksbank m.m (Overføring av Landbruksbankens oppgaver til Statens Nærings- og distriktsutviklingsfond) (Ot.prp. nr. 11 (1999-2000))
9. (18) Lov om kornforvaltning m.v. (Ot.prp. nr. 12 (1999-2000))
10. (19) Forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Ansgar Gabrielsen og Terje Knudsen om endring av lov av 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror (omsetningsloven) slik at medlemmenes sammensetning i Omsetningsrådet og rådets arbeidsutvalg endres (Dokument nr. 8:13 (1999-2000))
Samr.: Nr. 8 – 10 vert sende næringskomiteen.
11. (20) Lov om endring i lov av 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. (brukerstyrt personlig assistanse) (Ot.prp. nr. 8 (1999-2000))
Samr.: Vert send sosialkomiteen.

Møtet slutt kl. 19.45.
